

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ТУРИЗМУ
Кафедра економічної теорії, підприємництва та торгівлі

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА
ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
Освітній рівень

Ефективність комерційної діяльності ТОВ «СП «Юкойл» в сучасних умовах

Галузь знань 07«Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Шифр і назва спеціальності

ОПП Управління торговельним бізнесом і комерційна логістика
Назва освітньо-професійної програми

Шифр: КДР.УТБКЛм.22273.22.01

Виконав: студент 2 курсу, група
УТБКЛ_м – 22-1

_____ дата

Олександр МОРОЗ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. екон. наук,
старш. наук. співроб.

_____ дата

Тетяна РУДА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер:
канд. екон. наук, доц.

_____ дата

Людмила САЧИНСЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Зав. кафедри економічної теорії,
підприємництва та торгівлі,
доктор екон. наук, проф.

_____ дата

Лариса ЛЮБОХИНЕЦЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 2023

АНОТАЦІЯ

Мороз О. І. Ефективність комерційної діяльності ТОВ «СП «Юкойл» в сучасних умовах. Керівник роботи – к.е.н., с.н.с. Руда Т.В. Кваліфікаційна робота: 76 сторінок, 20 таблиць, 9 рисунків, 25 джерел посилання.

Перелік ключових слів: ЕФЕКТ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, РЕЗУЛЬТАТ, РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ, ПРОДУКТИВНІСТЬ, РЕЗЕРВИ ФЕКТИВНОСТІ.

У першому розділі роботи досліджено теоретичні засади аналізу ефективності діяльності підприємства. З'ясовано, що сутність проблеми ефективності полягає в тому, щоб забезпечити максимальний вихід чистої продукції або прибутку від витрат ресурсів, дотримуючись основних економічних принципів та оптимального використання ресурсів підприємства. Розглянуто основні фактори впливу, критерії, принципи та показники оцінки, а також розглянуто фактори, що сприяють підвищенню рівня ефективності.

У другому розділі проаналізовано основні показники ефективності використання: основних виробничих фондів; трудових ресурсів; матеріальних ресурсів; витрат та результатів діяльності ТОВ «СП Юкойл».

У третьому розділі сформовано напрями покращення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»: регенерація відпрацьованої оливи; впровадження автономної системи опалення; Збільшення працездатності і продуктивності праці внаслідок створення сприятливих умов праці.

Отримані результати у вигляді пропозицій можуть біти впроваджені у практичну діяльність ТОВ «СП Юкойл».

Зміст

Вступ	3
Розділ 1 Теоретичні основи аналізу ефективності діяльності підприємства	7
1.1 Сутність та фактори ефективності діяльності підприємства	7
1.2 Критерії, принципи та показники оцінки ефективності діяльності підприємства	12
1.3 Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства	19
Висновки за розділом 1	25
Розділ 2 Аналіз ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»	26
2.1 Загальна характеристика ТОВ «СП Юкойл»	26
2.2 Аналіз наявності та використання ресурсів ТОВ «СП Юкойл»	34
2.2.1 Аналіз технічного забезпечення та використання основних фондів	34
2.2.2 Аналіз використання трудових ресурсів	37
2.2.3 Аналіз забезпечення та ефективності використання матеріальних ресурсів	41
2.3 Аналіз витрат та результатів діяльності ТОВ «СП Юкойл»	44
Висновки за розділом 2	53
Розділ 3 Заходи щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»	54
3.1 Регенерація відпрацьованої оливи	54
3.2 Впровадження автономної системи опалення	61
3.3 Збільшення працездатності і продуктивності праці внаслідок створення сприятливих умов праці	65
Висновки за розділом 3	70
Висновки	71

Вступ

Проблема ефективності функціонування підприємства завжди посідала чільне місце серед актуальних проблем економічної науки. У контексті сучасних умов глобального ринку успіх функціонування підприємства напряму пов'язаний із його конкурентоспроможністю. Таким чином, підтримка високого рівня конкурентоспроможності підприємств є критично важливою, і це особливо актуально для провідних галузей економіки.

Упродовж тривалого періоду розвиток України відбувався за рахунок екстенсивного зростання з відповідними наслідками вичерпання ресурсних можливостей. Наразі стає зрозумілим, що бізнесу необхідно переходити до інтенсивного розвитку – впровадження інновацій та підвищення ефективності.

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні, в умовах конкуренції та швидких змін, підприємства мають активно шукати шляхи підвищення ефективності їх функціонування. Оцінка ефективності виробничої діяльності, управлінських рішень і витрат ресурсів, а також удосконалення технологій, стають ключовими завданнями для науковців та економістів.

Резерви для підвищення ефективності часто знаходяться у внутрішньому середовищі функціонування підприємства і ефективне управління цими ресурсами може суттєво вплинути на конкурентоспроможність підприємства.

Таким чином, вирішення проблеми підвищення ефективності функціонування підприємства залишається одним із ключових завдань, що потребує поєднання наукових підходів та практичного досвіду для досягнення успіху в умовах сучасного економічного середовища.

Проблемі ефективності функціонування підприємств приділяється значна увага в наукових дослідженнях таких вчених, як от Андрійчук В. Г., Біляк О. М., Бойчик І.М., Говорушко, В. І., Гупало А. О., Ю. Г. Ємець, Лозовський Л. Ш,

Морщенок Т. С., Осипов, Покропивний В. О., Полозова Т. В., Череп А. В. та інші [3, 6, 11, 12, 13, 16, 17].

Незважаючи на значну кількість наукових праць, проблема ефективності функціонування підприємства та виявлення резервів її підвищення, залишається досить актуальною і недостатньо вивченою як з теоретичних, так і з практичних позицій.

Метою магістерської роботи є теоретичне обґрунтування ефективності функціонування підприємства та шляхи її покращення.

Основні завдання дослідження включають:

- аналіз методичних підходів до формування системи показників, що відображають ефективність використання економічного потенціалу підприємства;

- дослідження методики управління ефективністю виробництва з урахуванням системи цінностей;

- виявлення напрямків оптимізації виробничого процесу для підвищення ефективності діяльності підприємства;

- обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення ефективності функціонування підприємства.

Об'єктом дослідження виступає ТОВ «СП Юкойл», а предметом – організаційно-економічні відносини, що виникають у процесі управління ефективністю функціонування підприємства.

Теоретична та методологічна основа дослідження базується на фундаментальних положеннях економічної науки щодо економіки та управління підприємствами.

Емпіричною базою для дослідження є аналітичні матеріали в періодичній пресі, монографії, статистичні дані Держкомстату України та фінансові звіти ТОВ «СП Юкойл».

Апробація результатів роботи. Мороз С.В., Мороз О.І. Основні аспекти функціонування ефективного бізнесу в Україні в умовах війни. Збірник тез III Міжнародного Економічного форуму «Підприємництво та стратегічні напрями

розвитку бізнес-процесів в умовах глобальних викликів» м. Хмельницький, Україна, 10-11 листопада 2023 року.

Розділ 1 Теоретичні основи аналізу ефективності діяльності підприємства

1.1 Ефективність як економічна категорія

Ефективність є ключовою економічною категорією, яка визначає, наскільки успішно та результативно досягаються поставлені цілі та завдання у різних сферах господарювання. Ця концепція зосереджена на відношенні між витратами та досягненнями, а також на оптимальному використанні ресурсів для досягнення певних результатів.

Економічна ефективність – це отримання максимально можливих благ від наявних у розпорядженні ресурсів [3, с. 48].

Економічна ефективність є важливим поняттям, оскільки вона визначає, наскільки ефективно використовуються наявні ресурси для досягнення максимально можливих благ. Це викликає проблеми вибору та розподілу ресурсів, капіталу та прибутку. Розв'язання цих питань напряду впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Застосування принципів економічної ефективності дозволяє раціонально використовувати ресурси, сприяючи швидкому розвитку економіки та зменшенню інфляційних тисків. Правильне розподілення капіталу і прибутку сприяє стійкому підвищенню рівня життя, а ефективна робота ринків і галузей сприяє покращенню якості життя населення.

Ефективність визначається у багатьох аспектах і може бути розглянута з різних точок зору, таких як: виробництво, управління, інвестиції, освіта та інші сфери суспільства. У контексті виробництва ефективність може вимірюватися у різних метриках, таких як продуктивність праці, використання ресурсів, якість продукції та інші показники.

Одним із важливих аспектів ефективності є оптимальне використання ресурсів, яке може бути досягнуте через раціональне планування та управління. Важливо враховувати якість виробництва та результативність використання

капіталу, праці та інших ресурсів, оскільки це визначає вартість кінцевого продукту або послуги.

Терміни «ефективність», «результативність», «економічність» та «продуктивність» є близькими за економічною сутністю, але мають свої відмінності. Ці різниці можуть бути визначені через контекст використання та особливості їхніх визначень.

Термін «ефективність» часто ідентифікується як «результативність», оскільки обидва терміни мають латинське коріння «efectus», що означає результат чи результативність. У розумінні економіки, ефективність описує здатність до досягнення поставлених цілей та отримання бажаних результатів із мінімальними витратами ресурсів.

«Результативність» може вказувати на досягнення конкретних результатів чи виконання завдань. Цей термін може бути більш специфічним, вказуючи на конкретний вихід чи продукт діяльності.

Результат в контексті економічної діяльності підприємства визначається як завершення будь-якого процесу та досягнення мети, заради якої було створено підприємство. Відсутність конкретного результату роботи призводить до безрезультатності діяльності. У виробничій сфері результат виражається виготовленням продукції чи наданням послуг, що відповідає цілям підприємства відповідно до його статуту.

Показники результату можуть бути різноманітні, включаючи обсяг продукції в натуральному виразі, вартісні показники обсягу продукції та прибуток, оскільки саме прибуток є основною метою підприємницької діяльності.

«Економічність» орієнтована на витрати та вигоди. Вона визначає наскільки ефективно використовуються ресурси для досягнення конкретних економічних цілей. Цей термін може включати в себе аспекти ефективності в контексті оптимального використання ресурсів.

«Продуктивність» стосується виходу від праці чи ресурсів. Вона оцінює наскільки ефективно виробляється певний обсяг продукції чи послуг на основі витрачених ресурсів.

Ефективність також може бути розглянута у контексті управління, де важливим є досягнення стратегічних та тактичних цілей організації. Це включає в себе ефективність у прийнятті управлінських рішень, розвитку персоналу, забезпеченні якості продукції чи послуг та інших аспектах діяльності підприємства.

На відміну від ефективності, яка зорієнтована на досягнення певних цілей, ефективність також може включати в себе аспекти якості та інновацій. Наприклад, у сучасному світі важливим елементом ефективної діяльності підприємства є здатність адаптуватися до змін, упроваджувати нові технології та інновації для підвищення конкурентоспроможності.

Результативність виробництва на підприємстві відображається у вигляді різноманітних показників, які підкреслюють ефективне використання ресурсів та досягнення певних економічних цілей. Термін «ефект» також використовується як синонім до «результату», підкреслюючи враження та дії, викликані конкретними досягненнями.

«Ефект» визначається як враження чи дія, викликані певним явищем або дією. У контексті виробництва, де продукт та прибуток виступають ключовими елементами, виробництво, що не призводить до створення продукту та отримання прибутку, може вважатися неефективним та неспроможним до самовідтворення.

Ефективність виробництва відображає комплексні результати використання засобів виробництва та робочої сили (працівників) упродовж певного часового проміжку. У міжнародній практиці, термін «продуктивність системи виробництва та обслуговування» використовується як синонім для «результативності господарювання». Продуктивність у даному контексті передбачає ефективне використання різних ресурсів, таких як праця, капітал,

земля, матеріали, енергія та інформація, для виробництва різноманітних товарів і послуг.

С.Ф. Покропивний розглядає категорію ефективності з точки зору такого застосування ресурсів, яке б забезпечувало найбільш цінний їх внесок у загальний обсяг продукції [9, с.122].

Ефективність може бути розглянута і як родова ознака, виражена в необхідності досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства чи організації з мінімальними витратами суспільної праці або часу. В цій оптиці ефективність розглядається як конкретна форма прояву закону економії робочого часу.

Математично закон економії робочого часу, що відображає механізм зниження сукупних витрат на виробництво продукції або надання послуг, може бути виражений у формалізованому вигляді таким чином [6, с. 154]:

$$B_c = \frac{B_{yn} + B_{жп} + B_{мп}}{E_{ск}} \rightarrow \min \quad (1.1)$$

де, B_c – сукупні витрати на виробництво;

B_{yn} – затрати уречевленої праці на виробництво;

$B_{жп}$ – затрати живої праці на виробництво;

$B_{мп}$ – затрати майбутньої праці в процесі експлуатації товару;

$E_{ск}$ – сумарний корисний ефект.

Процес формування виробничих результатів та ефективності системи наведено на рисунку 1.1.

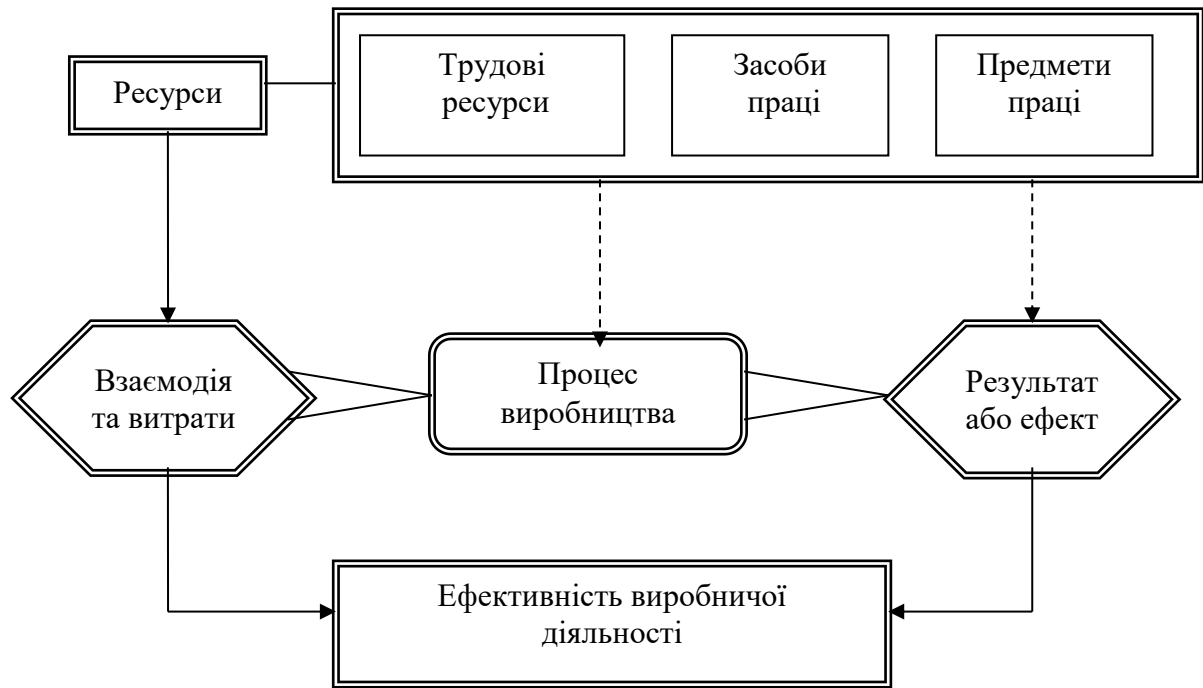

Рисунок 1.1 – Схема формування результатів та ефективності функціонування виробничої системи [4, с. 97].

Характеристика ефективності виробництва знаходить своє відображення у загальній методології її визначення, яка формалізована у вигляді такого математичного виразу [4, с. 98]:

$$\text{Ефективність виробництва} = \frac{\text{Результати виробництва}}{\text{Ресурси на виробництво}} \quad (1.2)$$

Результативність виробництва є ключовим компонентом для визначення його ефективності, проте необхідно розрізнити два аспекти:

Кінцевий результат процесу виробництва - відображає матеріалізований результат виробничого процесу і вимірюється обсягом продукції в натуральних і вартісних формах.

Кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства або інтеграційної структури - включає не лише кількість виготовленої продукції,

але й її споживну вартість. Кінцевим результатом виробництва за певний період часу є чиста продукція, тобто новостворена вартість. Фінансовим результатом комерційної діяльності є прибуток.

1.2 Критерії, принципи та показники оцінки ефективності діяльності підприємства

Під час формування системи показників ефективності виробництва, виробничо-господарської та комерційної діяльності підприємства, рекомендується керуватись певними принципами для забезпечення її розгляду та вимірювання. До таких принципів можна віднести такі:

Забезпечення взаємозв'язку критерію і системи конкретних показників ефективності виробництва. Цей принцип визначає необхідність, щоб критерій ефективності був чітко пов'язаний з конкретними показниками, які можна виміряти та аналізувати.

Відображення ефективності використання усіх видів застосовуваних у виробництві ресурсів. Система показників має враховувати всі різновиди ресурсів, які використовуються у виробництві, такі як праця, капітал, матеріали та інші.

Важливість застосування показників ефективності в управлінні різними ланками виробництва на підприємстві. Система повинна охоплювати різні аспекти виробництва та господарської діяльності підприємства для забезпечення повноцінного аналізу та контролю.

Виконання найбільш важливими показниками стимулюючої функції у процесі використання наявних резервів зростання ефективності виробництва. Підвищення ефективності має бути пов'язане зі стимулюючими показниками, які сприяють використанню резервів та покращенню різних аспектів діяльності підприємства.

Система показників ефективності, яка дотримується цих принципів, включає декілька груп показників:

- узагальнюючі показники ефективності виробництва (діяльності підприємства);
- показники ефективності використання праці (персоналу);
- показники ефективності використання виробничих основних і оборотних фондів;
- показники ефективності використання фінансових коштів (оборотних коштів і капітальних вкладень).

Кожна з цих груп охоплює різноманітні абсолютні чи відносні показники, які дозволяють оцінювати загальну ефективність виробництва або ефективність використання окремих видів ресурсів.

Таблиця 1.1 – Система показників ефективності виробничої діяльності [16, с. 237]

Узагальнюючі показники	Показники ефективності		
	Робочої сили	Виробничих фондів	Фінансових активів
1	2	3	4
Виробництво продукції на одиницю затрачених ресурсів	Темпи зростання продуктивності праці	Фондовіддача	Оборотність обігових засобів
Прибуток на одиницю витрат	Приріст продукції внаслідок зростання продуктивності праці	Фондовіддача активної частини основних фондів	Рентабельність оборотних засобів
Рентабельність виробництва	Відносне вивільнення працівників	Рентабельність основних фондів	Відносне вивільнення оборотних засобів
Витрати на одиницю товарної продукції	Коефіцієнт використання фонду робочого часу	Фондомісткість	Питомі капітальні вкладення (на одиницю приросту потужності або продукції)

Закінчення таблиці 1.2.

1	2	3	4
Приросту продукції за рахунок інтенсифікації виробництва	Трудомісткість	Матеріаломісткість	Рентабельність капітальних інвестицій
Народно-господарський ефект	Зарплатомісткість продукції	Коефіцієнт використання найбільш важливої сировини і матеріалів	Термін окупності капітальних інвестицій

Система показників ефективності виробництва охоплює різні групи які відображають ефективність використання різних ресурсів та процесів на підприємстві. Розглянемо основні групи показників:

1. Ефективність використання основних фондів:

Фондовіддача – відношення вартості виготовленої продукції до середньорічної вартості основних фондів.

$$\Phi_B = \frac{ВП}{\overline{ОВФ}} \quad (1.3),$$

де, $ВП$ – вартості виготовленої продукції;

$\overline{ОВФ}$ – середньорічної вартості основних фондів.

Фондомісткість – показник обернений до фондовіддачі, показує оборотність основних фондів.

$$\Phi_{.м} \frac{\overline{ОВФ}}{ВП} = \frac{1}{\Phi_B} \quad (1.4),$$

Рентабельність основних фондів – відношення прибутку до середньої вартості основних фондів.

$$P_{\phi} = \frac{\Pi}{\overline{ОВФ}} \quad (1.5),$$

де, Π – прибуток.

Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання – відношення обсягу виготовленої продукції до виробничої потужності обладнання.

$$K_{int} = \frac{ВП}{\Pi_{обл}} \quad (1.6),$$

де, $\Pi_{обл}$ – виробнича потужність обладнання.

Коефіцієнт змінності обладнання – відношення кількості відпрацьованих верстато-змін до кількості одиниць обладнання.

$$K_{зм} = \frac{K_{ст.зм}}{n} \quad (1.7),$$

де, $K_{ст.зм}$ – кількість відпрацьованих верстато-змін;

n – кількості одиниці обладнання.

2. Ефективність використання оборотних фондів:

Коефіцієнт оборотності – відношення вартості виготовленої продукції до середніх залишків оборотних фондів.

$$K_{об} = \frac{ВП}{\overline{ОЗ}} \quad (1.8),$$

де, $\overline{ОЗ}$ – середні залишки оборотних фондів.

Коефіцієнт завантаження – обернений показник до коефіцієнта оборотності, що вказує на ступінь завантаження оборотних фондів.

$$K_{зав} = \frac{\overline{ОЗ}}{ВП} = \frac{1}{K_{об}} \quad (1.9)$$

Тривалість обороту – відношення кількості днів у періоді до коефіцієнта оборотності.

$$T_{об} = \frac{Д}{K_{об}} \quad (1.10),$$

де, $Д$ – кількість днів у періоді.

Рентабельність оборотних фондів – відношення прибутку до середніх залишків оборотних фондів.

$$P_{\phi} = \frac{\Pi}{\overline{ОЗ}} \quad (1.11),$$

3. Ефективність використання праці (трудових ресурсів):

Продуктивність праці – відношення вартості або кількості виготовленої продукції до витрат живої праці.

$$ПП = \frac{ВП}{ЖП} \quad (1.12),$$

де, $ЖП$ – кількістю відпрацьованих людино-годин.

Трудомісткість продукції – обернений показник до продуктивності праці, який відображає витрати праці на виготовлення одиниці продукції.

$$T_{м} = \frac{ЖП}{ВП} = \frac{1}{ПП} \quad (1.13),$$

Фондоозброєність – відношення середньої вартості основних фондів до середньооблікової чисельності працівників.

$$\Phi_o = \frac{\overline{OB\Phi}}{COЧ} \quad (1.14),$$

де, $COЧ$ – середньооблікова чисельності працівників.

Затратомісткість продукції – відношення фонду оплати праці до вартості виготовленої продукції.

$$З_m = \frac{\Phi_{on}}{ВП} \quad (1.15),$$

де, Φ_{on} – фонд оплати праці.

4. Показники ефективності використання капітальних вкладень:

Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень – відношення приросту прибутку до суми капітальних вкладень.

$$E_p = \frac{\Delta\Pi}{KB} \quad (1.16)$$

де, $\Delta\Pi$ – приріст прибутку;

KB – капітальні вкладення.

Термін окупності капітальних вкладень – обернений показник до коефіцієнта ефективності капітальних вкладень, вказує на кількість років, за яку вкладення окупляться.

$$T_{ок} = \frac{KB}{\Delta\Pi} = \frac{1}{E_p} \quad (1.17),$$

Зведені витрати – сума поточних витрат на одиницю продукції, скоригована за коефіцієнтом ефективності.

$$Z_i = C_i + E_n KB_i \rightarrow \min \quad (1.18),$$

де, C_i – сума поточних витрат на одиницю продукції за i -м варіантом;
 E_n – нормативного коефіцієнта ефективності;
 KB_i – питомі капітальні вкладення за i -м варіантом.

5. Узагальнюючі показники ефективності:

Норма прибутковості – відношення прибутку до суми середньої вартості основних фондів та середніх залишків оборотних засобів.

$$H_{np} = \frac{\Pi}{\overline{OB\Phi} + \overline{O\hat{Z}}} \quad (1.19),$$

Рентабельність продукції – відношення прибутку від реалізації продукції до собівартості цієї продукції.

$$P_{prod} = \frac{\Pi}{C} \quad (1.20),$$

де, C – собівартість продукції.

Коефіцієнт ефективності використання ресурсів – відношення чистої продукції у порівнянних цінах за рік до суми витрат ресурсів, куди входить чисельність працівників, середня вартість основних фондів, та середні залишки оборотних засобів за рік.

$$K_{cp} = \frac{ЧП}{Ч_{np} + (\overline{OB\Phi} + \overline{O\hat{Z}})K_{nen}} \quad (1.21).$$

де, $ЧП$ – чиста продукція;

$Ч_{np}$ – чисельністю працівників;

K_{nen} – коефіцієнт повних витрат праці.

1.3 Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства

Ефективність виробничої діяльності підприємства залежить від безлічі чинників і успішне планування вимагає глибокого аналізу як поточного стану справ, так і можливостей, які може використати підприємство. Аналіз виробничої діяльності включає в себе кілька ключових аспектів:

а) Якість планування виробництва. Важливо оцінювати якість та обґрунтованість планів діяльності, які охоплюють як загальну стратегію, так і окремі виробничі підрозділи.

б) Оцінка виконання планів. Необхідно аналізувати динаміку виконання планів виробництва, постачання та реалізації продукції для виявлення відхилень та можливостей для вдосконалення.

в) Впливові фактори на обсяги виробництва: Розглядання основних факторів, які впливають на обсяги виробництва протягом певного періоду, дозволяє краще розуміти динаміку підприємства.

г) Взаємозв'язок параметрів виробництва. Аналіз взаємозв'язку обсягів виробництва, реалізації, асортименту та якості виробів допомагає визначити оптимальні стратегії.

д) Внутрішньогосподарські резерви росту. Важливо визначити внутрішньогосподарські резерви, які можна використовувати для збільшення обсягів випуску та реалізації продукції і розробляти відповідні стратегії для їх використання.

Низка факторів впливає на ефективність виробничої діяльності і деякі з них особливо важливі для успішного планування та оптимізації виробничих процесів [12, с 67].

По-перше, асортимент і структура продукції відіграють ключову роль. Підприємство повинно враховувати побажання споживачів, оскільки їхні вимоги безпосередньо впливають на результативність. Детальний аналіз динаміки продажів різних видів продукції дозволяє визначити найбільш популярні товари та оптимальні обсяги їх виробництва.

Другий важливий фактор – якість виробленої продукції. Безстроковий контроль якості є необхідністю для забезпечення високої ефективності. Аналіз якості, включаючи виявлення та усунення браку, дозволяє встановити оптимальний баланс між якістю та ціною.

Процес виявлення та мобілізації резервів на підприємстві поділяється на кілька етапів: аналітичний, організаційний і функціональний. Аналітичний етап визначений для виявлення і вимірювання потенційних резервів. Для знаходження резервів підприємство використовує дані аналізу первинних та облікових документів, які фіксують різні економічні операції. Важливо врахувати, що методика виявлення резервів може варіюватися у залежності від їхнього виду [13, с. 122].

На першому етапі проводять класифікацію резервів за економічним змістом на матеріальні, трудові та фінансові. Щодо матеріальних резервів, які становлять об'єкт фінансово-господарської політики, їх може бути важко відобразити в бухгалтерському обліку, або вони можуть бути включені до складу іншого майна. Трудові резерви та фінансові резерви, згідно з цією класифікацією, також можуть мати відмінний відображення в обліку та вимагати специфічних підходів [10, с. 157].

На другому етапі, організаційному, розробляється система заходів для мобілізації виявлених резервів. Це включає в себе розробку інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які спрямовані на використання потенційних резервів. Наприклад, удосконалення технологій, організації управління, матеріально-технічної бази виробництва та систем стимулювання працівників можуть бути вжиті для оптимізації продуктивності підприємства.

Останній етап, функціональний, включає в себе втілення у життя розроблених заходів та контроль над їхніми результатами. Оцінка ефективності впроваджених заходів і аналіз економічного ефекту допомагають підприємству забезпечити позитивний грошовий потік і поліпшити його фінансову стійкість [10, с. 158].

У свою чергу, системна класифікація резервів зростання чистого грошового потоку може полегшити процедуру їхнього пошуку та залучення. Ця класифікація може враховувати різні ознаки, такі як: вид діяльності, наслідки мобілізації, сутність заходів, термін використання, функціональна сфера та інші [17, с. 165].

Усі чинники підвищення результативності функціонування підприємств можна узагальнити до трьох ключових напрямків, що відображено на рисунку 1.2:

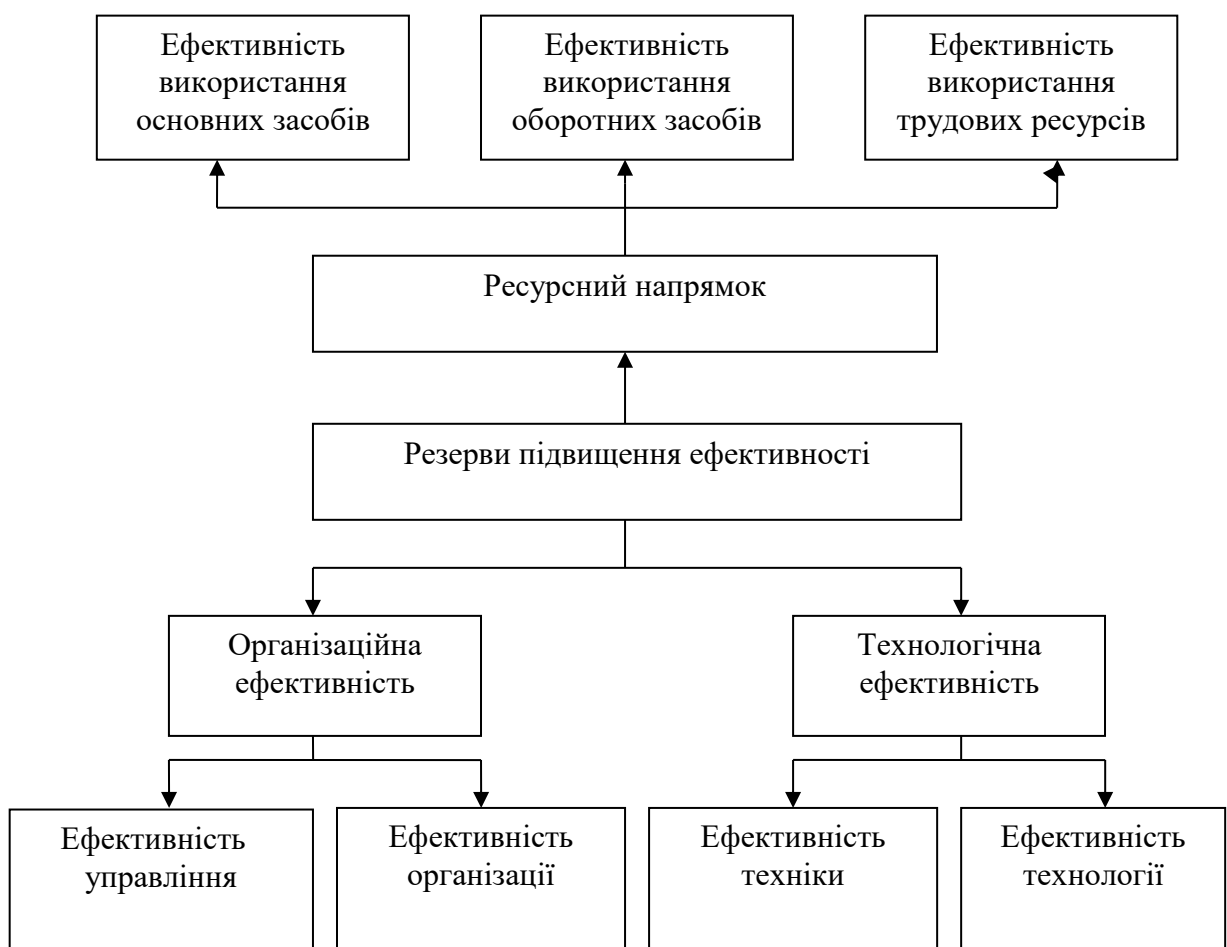

Рисунок 1.2 – Резерви підвищення ефективності діяльності підприємства [17, с. 169]

Управління витратами і ресурсами. Одним із перших напрямків, що спрямовані на оптимізацію ефективності є ретельне управління витратами та ресурсами. Це передбачає систематичний аналіз та оптимізацію фінансових,

людських та матеріальних ресурсів підприємства. Раціональне розподілення коштів, ефективне використання працівників та оптимізація матеріальних процесів є важливими елементами цього напрямку.

Напрямки розвитку і удосконалення виробництва та іншої діяльності. Другий напрямок спрямований на сталий розвиток та вдосконалення процесів виробництва. Це включає в себе впровадження новітніх технологій, оптимізацію виробничих процесів, а також постійне вдосконалення продукції чи послуг. Розробка та впровадження інновацій, а також навчання персоналу новим методам та технологіям є ключовими аспектами цього напрямку.

Напрями удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності. Третій напрямок передбачає постійне удосконалення системи управління на різних рівнях підприємства. Це включає в себе вдосконалення корпоративного управління, оптимізацію внутрішніх процесів, а також розвиток систем мотивації персоналу. Ефективне управління ресурсами, взаємодія між відділами та підвищення продуктивності праці є важливими елементами цього напрямку.

Ці три основні напрямки взаємодіють та взаємопоеднуються для досягнення комплексного підвищення ефективності діяльності підприємства.

До групи мобілізаційних чинників можна віднести низку заходів, спрямованих на підвищення поточної виробничої активності підприємства. Зокрема, доцільними є заходи, спрямовані на зростання продуктивності праці та зменшення зарплатоємності виробництва, що передбачає економію витрат на живу працю. Також важливими є заходи, спрямовані на зниження загальної ресурсомісткості виробництва, охоплюючи зменшення енергоємності, фондомісткості, матеріаломісткості та інших параметрів. Всі ці заходи сприяють раціональному використанню природно-сировинних ресурсів.

Активна мобілізація вказаних факторів передбачає реалізацію конкретних заходів, а саме: прискорення упровадження результатів науково-технічного та організаційного прогресу в практику діяльності підприємства; удосконалення організаційної та виробничої систем управління, форм і методів організації

діяльності, її планування і мотивації; підвищення якості і конкурентоспроможності виготовлюваної продукції; удосконалення і постійне коригування усіх видів діяльності для забезпечення їх вимогам сучасності. Всі визначені напрямки власне представляють другий напрям мобілізації факторів підвищення ефективності господарювання підприємства.

Але найважливішого значення набувають чинники, визначені третьою групою, оскільки їх мобілізація передбачає визначення місця реалізації в системі управління діяльністю. Тут доцільно розглядати внутрішні та зовнішні відносно до підприємства фактори. Адже факторами внутрішнього середовища можливо оперувати на рівні підприємства, а от зовнішніми факторами управляти майже неможливо, оскільки вони потребують зазвичай суттєвих структурних зрушень, розгалуження інфраструктури підприємства, залучення інституціональних механізмів для забезпечення належних передумов функціонування підприємства, і взагалі, удосконалення та розробки дієвих державних економічних та соціальних програм розвитку суспільства.

У межах організаційного напрямку здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. За цих умов увага насамперед звертається на ефективність управління.

Важливою складовою ефективності підприємства, а отже, і значним резервом її підвищення, є організація виробничого процесу. У конкретних умовах підприємства слід проаналізувати всі аспекти, що визначають ефективність організації робіт: від рівня робочого місця окремого робітника чи спеціаліста до рівня підприємства в цілому. Для виробничих підприємств, ураховуючи, звичайно, специфіку їх діяльності, особливу увагу треба звертати на можливості застосування більш ефективних типів виробництва.

У межах технологічного напрямку основним є вирішення проблеми технологічного відставання, що є особливо актуально для українських підприємств. Причому проблема ця є комплексною і має, принаймні, два компоненти: матеріальний та нематеріальний. Перший з них – це удосконалення технічної бази, а другий – організаційно-правові проблеми. На

думку багатьох економістів, подолання технічного і технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а впровадження комплексу відносин, що називається корпоративною культурою. Така культура має запозичуватись, звичайно, у найпередовіших компаній з тривалим досвідом роботи в ринковому середовищі.

Ресурсний напрямок відображає першочергову необхідність аналізу ефективності використання наявної матеріальної бази виробництва та живої праці. При цьому слід враховувати рівень завантаження обладнання у часі, структуру собівартості продукції, що виготовляється, з точки зору співвідношення в ній часток амортизації, матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Зазначені показники слід розглянути в динаміці, а також за можливості порівняти з показниками найближчих конкурентів. Для оборотних фондів найважливішим показником є швидкість їх обороту, а отже, слід проаналізувати чинники її збільшення, зокрема такі: – зменшення обсягів незавершеного виробництва; – удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів; – прискорення реалізації готової продукції (активізація маркетингової діяльності); – зменшення обсягів дебіторської заборгованості. Крім того, слід звернути увагу і на інші напрямки раціоналізації використання матеріальних ресурсів: проаналізувати основні причини втрат та нераціонального використання ресурсів; забезпечити обґрунтоване нормування витрат матеріалів; організувати використання вторинних ресурсів; створити систему заохочення за економію сировини, енергії та матеріалів й відпрацювати її дійовість; акцентувати увагу на використанні сучасних високотехнологічних матеріалів.

Щодо аналізу ефективності використання трудового потенціалу підприємства, то тут слід зосередити увагу на таких аспектах: внутрішньо-змінні втрати робочого часу; втрати робочого часу внаслідок плинності кадрів; рівень використання засобів механізації, автоматизації праці та комп'ютерної техніки; аналіз системи стимулювання працюючих; визначення професійно-кваліфікаційної структури працюючих.

Висновки до розділу 1

У цьому розділі досліджено теоретичні засади аналізу ефективності діяльності підприємства, розглянуто його сутність та основні фактори впливу, критерії, принципи та показники оцінки, а також розглянуто фактори, що сприяють підвищенню ефективності.

Ефективність виробництва визначається не лише матеріальними витратами, але й створеним нововартісним результатом, враховуючи якість та споживну вартість продукції. Комплексне врахування цих аспектів дозволяє отримати повну картину ефективності виробництва.

Ефективність як економічна категорія є багатогранною та охоплює різноманітні аспекти, які визначають, наскільки ефективно використовуються ресурси та досягаються поставлені цілі в конкретній сфері господарювання чи діяльності.

Однією з основних проблем удосконалення виробництва є постійне прагнення до максимізації результативності на кожен одиницю витрат, таких як: трудові, матеріальні та фінансові засоби, з метою досягнення максимального обсягу виробництва чи доходу. У цьому контексті ключовим економічним критерієм ефективності виробництва є підвищення продуктивності суспільної праці: як живої, так і уречевленої.

У процесі розробки системи показників ефективності виробництва важливо дотримуватись кількох принципів. Спочатку, взаємозв'язок критерію і конкретних показників повинен бути чітким та зрозумілим. Окрім того, показники повинні бути застосовні в управлінні різними ланками виробництва та виконувати стимулюючу функцію у використанні ресурсів підприємства спрямовану на зростання ефективності різних видів діяльності.

Отже, суть проблеми полягає в тому, щоб забезпечити максимальний вихід чистої продукції або прибутку від витрат ресурсів, дотримуючись

основних економічних принципів та оптимального використання ресурсів підприємства.

Розділ 2 Аналіз ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»

2.1 Загальна характеристика ТОВ «СП Юкойл»

Об'єктом дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл». Повне найменування підприємства: Товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл». Скорочене найменування підприємства: ТОВ «СП Юкойл».

Місцезнаходження Товариства: ТОВ «СП Юкойл» 09100, Україна, м. Біла Церква, Київська область вул. Івана Пулюя, 48А.

Інтернет-сторінка ТОВ «СП Юкойл» розміщена за адресою: <https://yuko.ua>

Метою діяльності ТОВ «СП Юкойл» є отримання прибутку шляхом здійснення господарської діяльності.

Предметом діяльності Товариства є:

- виробництво та реалізація, мастил, олив та технічних рідин.
- дослідження кон'юнктури ринку та виявлення суспільної думки (вивчення потенційних можливостей ринку, попиту та потреб споживачів із метою поліпшення збуту та розроблення нових видів продукції, включаючи статистичний аналіз результатів).

Товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл» засноване на основі нормативних актів України: Господарського та Цивільного кодексів України; Законів України «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність»; статуту підприємства. «СП Юкойл» є товариством з обмеженою відповідальністю, що створено для реалізації підприємницької діяльності та отримання прибутку.

Товариство має правовий статус юридичної особи, відповідно і усі атрибути юридичної особи: самостійний баланс, рахунки у банківських

установах, власну печатку, торгову марку, право укласти договори від свого імені, набувати та володіти майном, а також нести правові зобов'язання.

Управління товариством здійснюється у відповідності до законодавства, статуту підприємства та внутрішніх нормативних актів товариства.

Товариство може відкривати відокремлені підрозділи, представництва та філії, згідно із затвердженими статутними документами.

Важливим аспектом функціонування товариства є дотримання вимог самофінансування та самокупності, що забезпечує його фінансову стійкість та забезпечує необхідні умови його функціонування.

Завод технічних олів «СП Юкойл» був споруджений в місті Запоріжжя в 2002 році у співпраці з німецькими партнерами. Під час будівництва заводу було враховано жорсткі Європейські екологічні вимоги, які є стандартом для подібних об'єктів у країнах Європейського союзу.

Досліджуваний суб'єкт господарювання є одним із найсучасніших виробничих підприємств нафтопереробної галузі в Східній Європі. Виробничі корпуси, обладнані передовими технологіями, займають площу понад 10 000 кв. м. Технологічний цикл виробництва максимально автоматизований, що гарантує високу європейську якість продукції.

Торгівельна марка YUKO з'явилася у результаті ребрендингу, здійсненого ТОВ «СП Юкойл» у 2012 році внаслідок активного виходу на закордонні ринки. Рішення про ребрендинг є частиною стратегії розвитку компанії, спрямованої на побудову унікального і незалежного міжнародного бренду.

Асортимент мастильних матеріалів, що випускаються під брендом YUKO, налічує понад 250 видів олів, мастил, мастильно-охолоджувальних, інших технічних та сервісних рідин. Цей широкий вибір дозволяє задовольнити різноманітні потреби клієнтів.

Завдяки високій ефективності виробництва та постійному контролю якості ТОВ «СП Юкойл» займає лідерські позиції у галузі виробництва

мастильних матеріалів, відзначаючись інноваційним розвитком та сталою якістю своєї продукції.

Маючи власну лабораторію контролю якості ТОВ «СП Юкойл» гарантує, що якість мастильних матеріалів YUKO відповідає найвищим європейським стандартам. Компанія застосовує сучасні технології та використовує сировину від світових лідерів, таких як Lubrizol, Exxon Mobil, BASF, Infineum, Afton і інші, щоб виготовляти продукцію стабільно високої європейської якості.

Мастильні матеріали торгової марки YUKO широко використовуються в різних галузях економіки України. Споживачами продукції є відомі компанії: «Arcelor Mittal», «Метінвест», «Інтерпайп», «Євраз», «АвтоЗАЗ», а також державні структури: Збройні сили України, «Укрзалізниця», «Укргазвидобування», «Енергоатом» та інші.

Продукція торгової марки YUKO представлена в найбільших мережах, таких як «Ашан», «Епіцентр», «Караван», а також в автомагазинах «АВТОАПТЕКА», «АТЛ», «Дорожня карта» та багатьох інших. Окрім того, вона експортується в понад 60 країн світу, включаючи країни Євросоюзу.

ТОВ «СП Юкойл» - єдиний виробник мастильних матеріалів в Україні, який має ліцензію API Американського Інституту Нафти. Моторні оливи YUKO мають сертифікати і допуски від світових виробників техніки, таких як Mercedes-Benz, Renault, Volvo, Caterpillar та інші.

Забезпечуючи високу якість виробленої продукції та впровадивши систему управління якістю ISO 9001, ТОВ «СП Юкойл» продовжує здобувати довіру клієнтів та підтверджує своє місце лідера в галузі виробництва мастильних матеріалів. Додатковий контроль якості надається незалежною аудиторською компанією SGS. Ці та інші факти, а також довіра постійних клієнтів є кращими доказами стабільно високої якості мастильних матеріалів YUKO.

Для забезпечення функціонування ТОВ «СП Юкойл» створено Статутний фонд в розмірі 200 000,00 (двісті тисяч) гривень. Вищим органом управління «СП Юкойл» є Загальні збори учасників Товариства. Цей орган визначає

основні напрями діяльності компанії та затверджує її плани і звіти. До їхньої виключної компетенції входить внесення змін до Статуту, зміна розміру статутного капіталу, встановлення додаткових вкладів та рішення питань про придбання часток учасників.

Виконавчим органом, що забезпечує поточне управління, є директор, який приймає рішення з усіх питань, крім тих, що входять до компетенції Зборів учасників. Збори можуть делегувати частину своїх повноважень директору.

Директор представляє інтереси компанії в різних органах та угодах, веде переговори та вирішує питання діяльності «СП Юкойл». Йому надано право використовувати довіреність від імені компанії, відкривати рахунки в банках, укладати угоди та звільняти працівників.

Проведемо аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «СП Юкойл», для чого складемо аналітичну таблицю 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні техніко-економічні показники ТОВ «СП Юкойл»

№ п/п	Показник	Одиниця виміру	Рік			Темпи зростання	
			2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
1.	1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг, тис. грн.	тис. грн	419947,9	441703,3	513312,3	105,18	116,21
2.	Середньооблікова чисельність:	осіб					
	- працівників;		277	312	334	112,64	107,05
	- робітників		244	267	274	109,43	102,62
3.	Дохід на 1 особу:	тис. грн /особу					
	- одного працівника;		1866,2	1579,9	1536,9	84,66	97,27
	- одного робітника		2118,6	1846,2	1873,4	87,14	101,47
4.	Фонд заробітної плати:	тис. грн.					
	- працівників;		44259,6	56071,4	70806,0	126,69	126,28
	- робітників		34987,2	48232,6	63059,8	137,86	130,74
5.	Середньорічна заробітна плата:	грн/ особу					
	- одного працівника;		159781,9	179716	211994	112,48	117,96
	- одного робітника		143299,5	180604,5	229990,3	126,03	127,34
6.	Повна собівартість реалізованої продукції	тис. грн	338303,7	366107,8	425166,8	108,22	116,13
7.	Витрати на 1 доходів, грн (витратомісткість)	грн/грн	0,76	0,80	0,78	105,53	96,85
8.	Чистий фінансовий результат	тис. грн	101577,7	110936,6	135671,6	109,21	122,30

	(прибуток/збиток)						
9.	Рентабельність (збитковість)	%					
	доходу;		24,19	25,12	26,43	-	-
	- витрат		30,03	30,30	31,91	-	-
10.	Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн	134666	171920	189304	127,66	110,11
11.	Фондовіддача	грн	3,118	2,569	2,712	82,39	105,54

Величина загальних доходів ТОВ «СП Юкойл» є показником, який комплексно характеризує фінансово-виробничу діяльність підприємства та чинить вплив на решту техніко-економічні показники діяльності підприємства.

На ТОВ «СП Юкойл» намітилась стала тенденція покращення техніко-економічних показників діяльності. Так величина чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, робіт та послуг у діючих цінах за 2021 рік зросла на 21755,4 тис. грн., що становило 105,18%, у 2022 році на 71609,0 тис. грн., що у відносному виразі склало 116,21%, чистий дохід на кінець 2022 року склав 513312,3 тис. грн. У цілому протягом 2020-2022 років чистий дохід підприємства зріс на 93364,4 тис. грн., приріст даного показника мав позитивний вплив на решту техніко-економічних показники діяльності ТОВ «СП Юкойл».

На ТОВ «СП Юкойл» кадровою службою здійснюється ефективна кадрова політика щодо відбору, впорядкуванню та оптимізації чисельності працюючих, у результаті чого середньооблікова чисельність персоналу зросла на 35 осіб, у 2021 році, на 27 осіб у 2022 році і на кінець 2022 року вона склала 334 особи. Зростання величини чистого доходу ТОВ «СП Юкойл» позитивно вплинуло на продуктивність праці, зростання ж середньооблікової чисельності персоналу негативно вплинуло на величину доходу, який припадає на одного працюючого. Так, виробіток на одного працюючого у 2021 році скоротився на 286,25 тис. грн, у 2022 році даний показник знизився на 43,08 тис. грн, і на кінець періоду становив 1536,9 тис. грн, Виробіток на одного робітника знизився у 2021 році на 272,36 тис. грн, а в 2022 році зріс на 27,18 тис. грн і склав 2137,2 тис. грн.

Загальний фонд заробітної плати на ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки зріс на 26546,4 тис. грн, що свідчить про покращення рівня матеріального стимулювання роботи працівників. За 2021 рік, фонд заробітної плати зріс на 11811,8 тис. грн в абсолютному виразі, що склало 126,29% у відносному виразі, за 2022 рік приріст склав 14734,4 тис. грн або на 126,28% у відносному виразі і на кінець 2022 року становив 70806,0 тис. грн. Середньорічна заробітна плата працівників зростає з 159781,9 грн у 2020 році до 211994 грн у 2022 році; зростання заробітної плати у відносному виразі в 2021 році склало 112,48%, а в 2022 році 117,96%.

На ТОВ «СП Юкойл» середньорічна вартість основних фондів виробничого призначення зростає на 37254,0 тис. грн у 2021 році, і на 17384,0 тис. грн, у 2022 році що вказує про виведення застарілого обладнання і введення нового, у відносному виразі оновлення склало 127,66% в 2021 році, та 110,11% в 2022 році. Оновлення основного капіталу підприємства позитивно вплинуло на темпи виробництва товарної продукції. Показник фондівіддачі знизився на 0,55 грн, у 2021 році зріс на 0,14 грн, у 2022 році, що у відносному виразі зниження у 2021 році склало -27,61%, а у 2022 році 105,54%. Загальне зниження величини фондівіддачі за період з 2020 по 2022 роки, становило 0,41 грн.

Динаміка основних показників діяльності ТОВ «СП Юкойл» наведено на рис. 2.1.

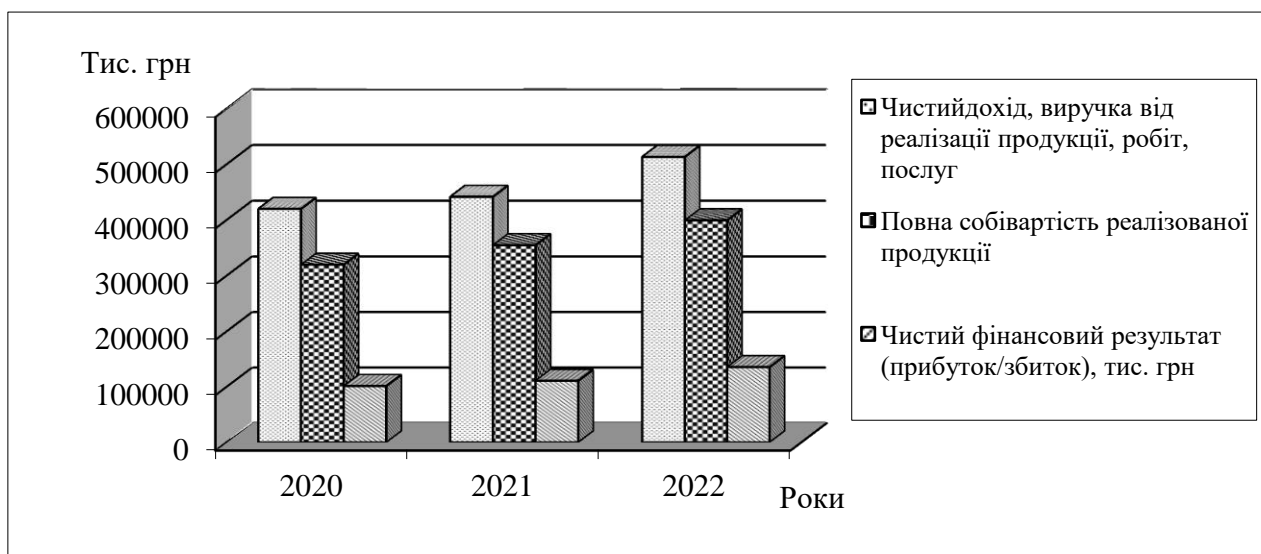

Рисунок 2.1 – Динаміка показників діяльності ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки

Згідно рис. 2.1 величина чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг ТОВ «СП Юкойл» має тенденцію до постійного зростання, приріст за 2021 рік склав 21755,4 тис. грн, а у 2022 році 71609,0 тис. грн. Приріст чистого доходу призвів до зростання повної собівартості реалізованої продукції у 2021 році на 35123,2 тис. грн., що склало 110,99% у відносному виразі, у 2022 році на 44530,7 тис. грн., що склало 112,55%. Приріст повної собівартості реалізованої продукції, за період з 2020 по 2022 роки склав 124,92%, приріст показника чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг за аналогічний період склав 126,70%. Таким чином, витратомісткість продукції упродовж 2020-2022 років зросла на 0,02 грн., в тому числі у 2021 році на 0,04 грн у 2022 знизилась на 0,02 грн. до 0,68 грн.

Зростання величини чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг та повної собівартості реалізованої продукції мали позитивний вплив на величину чистого прибутку. Так, його загальна величина за 2021-2022 роки зросла на 34094 тис. грн., у 2021 році на 9358,9 тис. грн., а у 2022 році на 24734,1 тис. грн. Показники рентабельності доходу та витрат упродовж аналізованого періоду також зросли: рентабельність доходу на 2,24%, а рентабельність витрат на 2,20%.

Значний вплив на фінансово-економічні результати господарської діяльності ТОВ «СП Юкойл» має динаміка та структура виробництва, а також асортиментна політика підприємства. ТОВ «СП Юкойл» займається виробництвом та реалізацією моторних, трансмісійних, компресорних, гідравлічних та редукторних олиव, мастил загально-технічного та спеціального призначення, а також технічних рідин.

Проведемо аналіз динаміки основних видів товарної продукції ТОВ «СП Юкойл», для чого сформуємо табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка товарної продукції ТОВ «СП Юкойл»

Товари і товарні групи	Обсяг фактично виробленої продукції, тис. грн			Темпи зростання, %	
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021
Оливи	325417,6	343601,0	428923,8	105,59	124,83
Мастила	61774,3	80522,5	63240,1	130,35	78,54
Технічні рідини	32755,9	17579,8	21148,5	53,67	120,30
Всього	419947,9	441703,3	513312,3	105,18	116,21

Згідно даних табл. 2.2 обсяги реалізації продукції ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки зросли на 93364,4 тис. грн. Позитивний вплив на даний процес мало зростання обсягів реалізації олив на 103,506,1 тис. грн., приріст обсягів реалізації мастил на 1465,7 тис. грн. Негативно вплинуло скорочення обсягів надходжень від реалізації технічних рідин на (-11607,5) тис. грн.

Обсяги реалізації олив зростали впродовж 2021-2022 років, у 2021 році на 105,59%, а у 2022 році на 124,83%. Темпи приросту реалізації мастил у 2021 році склали 130,35%, у 2022 році темпи їх зниження склали (-21,46)%. Темпи приросту реалізації технічних рідин були спадними у 2021 році (-46,33)%, а у 2022 році вони зросли на 120,3%.

Таблиця 2.3 – Структура товарної продукції ТОВ «СП Юкойл»

Найменування видів продукції	Структура виробленої продукції, %				
	2020	2021	2022	відхилення	
				2021- 2020	2022- 2021
Оливи	77,49	77,79	83,56	0,30	5,77
Мастила	14,71	18,23	12,32	3,52	-5,91
Технічні рідини	7,80	3,98	4,12	-3,82	0,14
Всього	100,00	100,00	100,00	-	-

Згідно даних табл. 2.3 можна зробити висновок що динаміка структури товарної продукції ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки зазнала таких змін: питома вага реалізації олив в загальному обсязі реалізації зросла на 6,07%, у т.ч. за 2021 рік на 0,3%, та за 2022 рік на 5,77%; питома вага показника реалізації мастил знизилась на 2,39%, у 2021 році; питома вага даної товарної групи зросла на 3,52%, а у 2022 році скоротилась на 5,91%; питома вага

реалізації технічних рідин скоротилась на 3,68%, у т.ч. за 2021 рік на 3,82%, а у 2022 році зросла на 0,14%.

2.2 Аналіз наявності та використання ресурсів ТОВ «СП Юкойл»

2.2.1 Аналіз технічного забезпечення та використання основних фондів

Ефективне функціонування ТОВ «СП Юкойл» залежить від багатьох факторів, у тому числі від раціонального використання капіталу підприємства, його основних засобів. Проаналізуємо забезпеченість ТОВ «СП Юкойл» основними фондами, для чого сформуємо таблицю 2.4.

Таблиця 2.4 – Структура основних виробничих фондів ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Наявність на кінець року, тис. грн			Структура основних фондів, %		
	2021	2022	відхилення	2021	2022	відхилення
Основні фонди, всього	108056,0	94956,0	-13100	100	100	100
1. Будівлі, споруди та передавальні пристрої	63727,6	48600,3	-15127,23	58,98	51,18	-7,79
2. Автомобільний транспорт, меблі, прилади та інструменти	18934,4	17401,3	-1533,1	17,52	18,33	0,80
3. Інші основні фонди з них - машини та обладнання	25394,0	28954,4	3560,33	23,50	30,49	6,99

Вартість основних фондів ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році знизилась на 13100 тис. грн., і становила на кінець року 94956,0 тис. грн. Вибуття основних фондів відбулось за статтями будівлі споруди та передавальні пристрої та автомобільний транспорт, меблі, прилади та інструменти. Зниження вартості статті будівлі, споруди та передавальні пристрої на 15127,23 тис. грн., вартість яких у 2022 році становила 48600,3 тис. грн, питома вага даного показника в структурі вартості знизилась на 7,79% і становила 51,18%. Стаття будівлі,

споруди та передавальні пристрої є найбільшою із статей структури основних фондів підприємства.

Зниження вартості статей автомобільний транспорт, меблі, прилади та інструменти склало 1533,1 тис. грн., при цьому питома вага даної статті в структурі основних засобів зростає на 0,8% і становила 18,33%.

Величина статті інші основні фонди ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році зростає на 3563,3 тис. грн., їх абсолютна величина становила 28954,4 тис. грн., а їх питома вага в структурі основних засобів зростає на 6,99% і становила 30,49%.

Проведемо оцінку використання основних фондів для чого побудуємо табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Аналіз використання основних виробничих фондів ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Відхилення	
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг, тис.грн.	419947,9	441703,3	513312,3	21755,4	71609,0
2. Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис.грн.	134666,0	171920,0	189304,0	37254,0	17384,0
3. Вартість устаткування, тис. грн.	87532,9	118624,8	128726,7	31091,9	10101,9
4. Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток), тис. грн.	101577,7	110936,6	135671,6	9358,9	24735,1
5. Фондовіддача, грн.	3,12	2,57	2,71	-0,55	0,14
6. Фондомісткість, грн.	0,26	0,35	0,37	0,09	0,02
7. Фондоозброєність, тис. грн./особу	486,16	551,03	566,78	64,87	15,75
8. Технічна озброєність праці, тис. грн./особу	358,74	444,29	469,81	85,55	25,52
9. Рентабельність виробництва, %	24,19	25,12	26,43	0,93	1,31

Згідно даних аналітичної табл. 2.5 впродовж 2020-2022 років на ТОВ «СП Юкойл» показники ефективності використання основних фондів мали різновекторну спрямованість.

Динаміку показників фондівіддачі та фондомісткості на ТОВ «СП Юкойл» за 2020–2022 роки наведено на рис. 2.2. Фондівіддача у 2021 році знизилась на 0,55 грн. з 3,12 грн до 2,57 грн, у 2022 році спостерігається її приріст на 0,14 грн. і вона склала на кінець року 2,71 грн., у цілому даний показник знизився на 0,41 грн. Фондомісткість продукції відповідно зросла у 2021 році на 0,09 грн., а у 2022 році на 0,02 грн і на кінець 2022 року склала 0,37 грн.

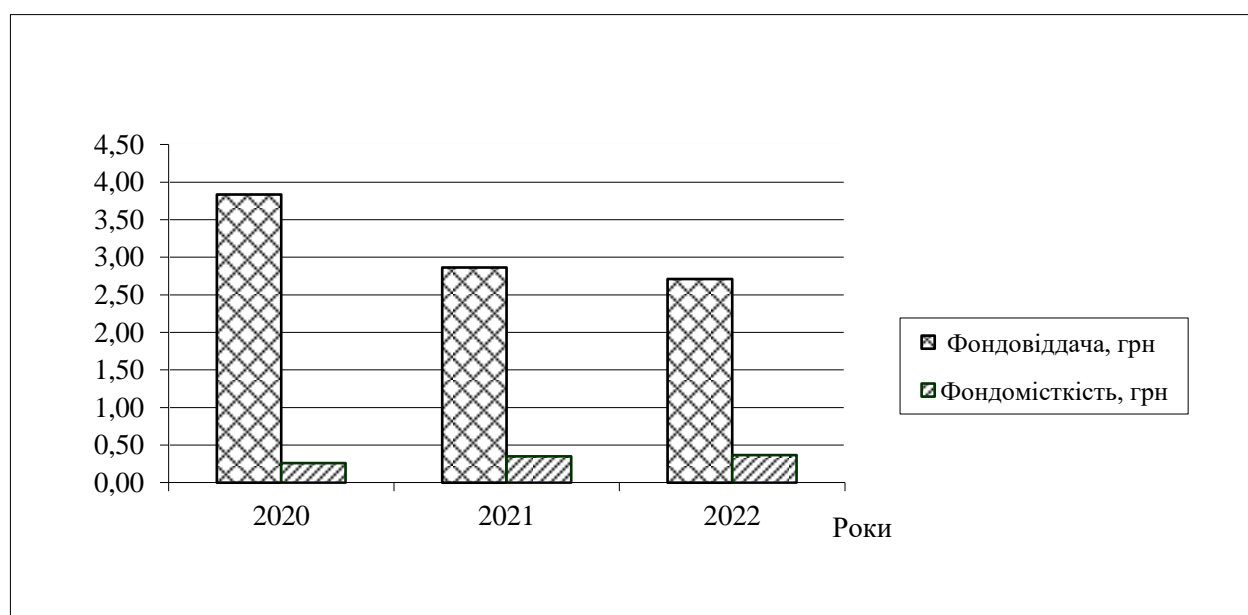

Рисунок 2.2 – Динаміка показників фондівіддачі та фондомісткості ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки

Фондоозброєність на ТОВ «СП Юкойл» у 2021 році зросла на 64,07 тис. грн на особу і становила 551,03 тис. грн. на особу, у 2022 році вона підвищилась на 15,75 тис. грн. на особу і склала 566,78 тис. грн. на особу, в цілому за 2020-2022 роки вона зросла на 80,62 тис. грн. Технічна озброєність праці на ТОВ «СП Юкойл» за 2020–2022 роки зросла на 111,06 тис. грн., у 2021 році зростання склало 85,55 тис. грн. на особу а в 2022 році 25,52 тис. грн.

Економічна ефективність діяльності ТОВ «СП Юкойл» покращилась упродовж 2020–2022 років. Так, рентабельність виробництва у 2021 році зросла на 0,93% і становила 25,12%, у 2022 році приріст склав 1,31%, а її рівень

становив 26,03%. Загальне зростання рентабельності виробництва за 2020-2022 роки склало 2,24%.

2.2.2 Аналіз використання трудових ресурсів

Виробництво на ТОВ «СП Юкойл» буде функціонувати ефективно за умови оптимального поєднання робочої сили та засобів виробництва у відповідних якісних та кількісних співвідношеннях. Невикористання або перевикористання одного з виробничих ресурсів негативно впливає на загальні обсяги виробництва продукції, робіт та послуг. У значній мірі це стосується саме використання трудових ресурсів. Вчасне та повне виконання виробничої програми залежить від якості, кількості та професійних здібностей робочої сили. Проведемо аналіз наявності та структури працюючих на ТОВ «СП Юкойл» за допомогою аналітичної табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Склад і структура працюючих на ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Чисельність, осіб			Структура кадрів, %		
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Середньооблікова чисельність працюючих працівників облікового складу:	277	312	334	100,00	100,00	100,00
з них працівники основної діяльності	255	298	312	92,06	95,51	93,41
в тому числі:						
- робітники	244	267	274	88,09	85,58	82,04
- керівники	24	27	32	8,66	8,65	9,58
- фахівці	9	18	28	3,25	5,77	8,38
- службовці	-	-	-	-	-	-

Згідно даних табл. 2.6 середньооблікова чисельність працівників на ТОВ «СП Юкойл» упродовж 2020-2022 років зросла на 57 осіб і склала в 2022 році 334 особи. Причому, у 2021 році їх чисельність зросла 35 осіб, а у 2022 році на 22 особи. Чисельність працівників основного виду діяльності «СП

Юкойл» також зросла на 57 осіб. Частка робітників в структурі працюючих знизилась на 6,05%, а їх чисельність при цьому зросла на 30 осіб. Частка керівників зросла на 0,92% і становила 9,58%, їх фізична кількість за 2020-2022 роки зросла на 12 осіб і на кінець 2022 року становить 32 особи. Чисельність спеціалістів зросла на 19 осіб, а їх частка в структурі персоналу зросла на 3,13%, у 2020 році вона становила 3,25%, а у 2022 році 8,38% від усього персоналу.

Для аналізу руху робочої сили на ТОВ «СП Юкойл» сформуємо табл.2.7.

Таблиця 2.7 – Показники руху робочої сили ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Темпи зростання звітнього року до попереднього року, %
	2020	2021	2022	
1. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	277	312	334	107,05
2. Кількість прийнятих на роботу, осіб	25	56	45	80,36
3. Кількість звільнених з роботи, осіб	22	21	23	109,52
4. Кількість звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни, осіб	22	21	23	109,52
5. Коефіцієнт обороту по прийому	0,09	0,18	0,13	75,06
6. Коефіцієнт обороту по вибуттю	0,08	0,07	0,07	100,00
7. Коефіцієнт плинності кадрів	0,08	0,07	0,07	100,00

Згідно аналітичних даних табл. 2.7 можна стверджувати, що на ТОВ «СП Юкойл» коефіцієнт плинності кадрів має низьке значення і порівняно з попередніми періодами він знизився, що характеризується позитивно. В 2020 році на ТОВ «СП Юкойл» було прийнято на роботу 25 осіб, у 2021 році 56 осіб, а в 2022 році 45 осіб. Проте темп приросту відносно 2021 року знизився і становив -19,64%. У 2020 році на підприємстві було звільнено 22 особи, у 2021 році 21 особу, а в 2022 році 23 особи, темп приросту відносно 2021 року склав 109,52%. Коефіцієнт обороту по прийому на ТОВ «СП Юкойл» в 2020 становив 0,09 за аналізований період він зріс на 0,04, проте темп приросту відносно 2021

року знизився і становив -24,94%. Коефіцієнт обороту зі звільнення у 2020 році становив 0,08, а у 2021–2022 роках 0,07. Коефіцієнт плинності кадрів мав аналогічне значення та динаміку як і коефіцієнт по вибуттю.

Одним з головних показників, за допомогою якого оцінюють ефективності використання трудових ресурсів на ТОВ «СП Юкойл» є продуктивність праці. Вона визначається як затрати часу на одиницю виробленої продукції. Дані для аналізу продуктивності праці запропонуємо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Дані для аналізу продуктивності праці на ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Відхилення (+,-) 2022-2020
	2020	2021	2022	
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг, тис. грн.	419947,90	441703,30	513312,30	93364,40
2. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	277	312	334	57
в тому числі робітників	244	267	274	30
3. Питома вага робітників в загальній чисельності промислово-виробничого персоналу, %	88,09	85,58	82,04	-6,05
4. Відпрацьовано днів одним робітником за рік, дні	234	230	245	10,92
5. Середня тривалість робочого дня, год.	7,4	7,2	7,8	0,40
6. Загальна кількість відпрацьованого часу за рік робітниками:				
- людино-днів	64894	71649	81896	17002
- людино-годин	480219	515870	638790	158571
7. Середньорічний виробіток, тис. грн.				
- одного працюючого	1516,06	1415,72	1536,86	20,81
- одного робітника	1721,10	1654,32	1873,40	152,30
8. Середньоденний виробіток робітника, грн.	7346,45	7203,88	7640,36	293,91
9. Середньогодинний виробіток робітника, грн	992,76	1000,54	979,53	-13,23

Згідно даних табл. 2.8 за 2020-2022 роки знизилась питома вага робітників ТОВ «СП Юкойл» у загальній чисельності персоналу на 6,05%. Середня тривалість робочого дня упродовж 2020-2022 років зросла на 0,4 години і становить 7,8 годин. Приріст чисельності робітників та тривалості робочого дня мало позитивний вплив на загальну кількість відпрацьованого часу робітниками. Кількість відпрацьованих людино-днів одним робітником зросла на 1702 днів і становила на кінець 2022 року 81896 людино-днів. Кількість відпрацьованих людино-годин одним робітником зросла на 158571 годин днів і становила на кінець 2022 року 638790 людино-годин.

Динаміку показників продуктивності праці ТОВ «СП Юкойл» наведено на рис. 2.3.

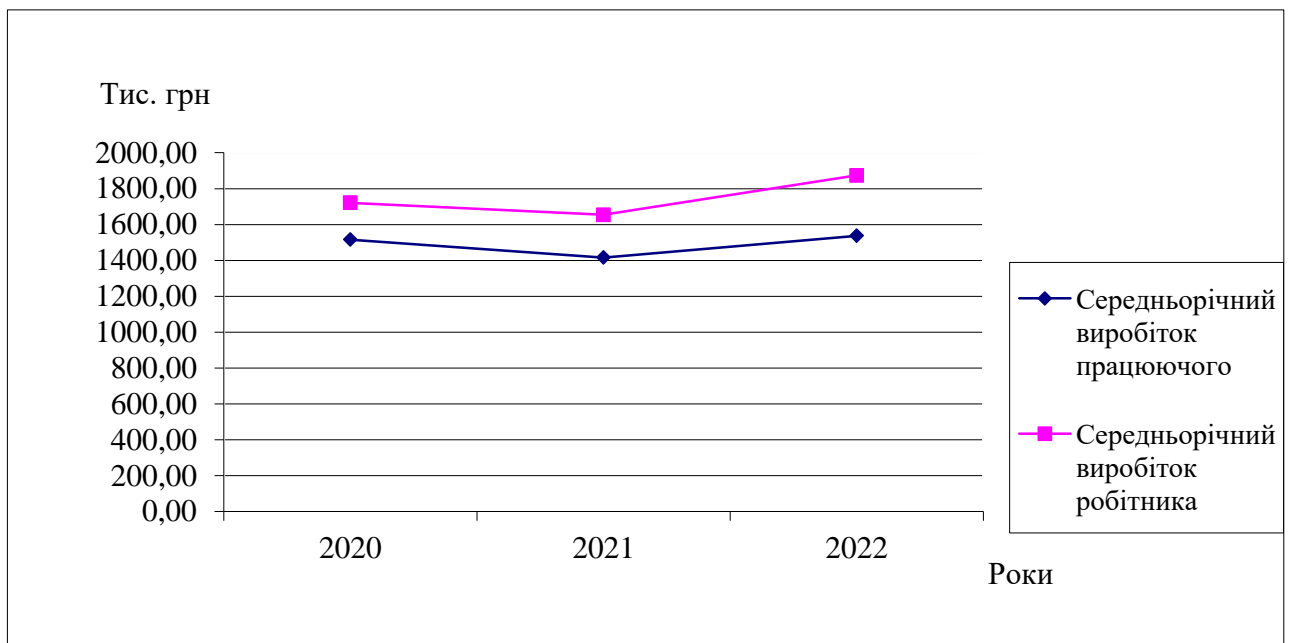

Рисунок 2.3 – Продуктивність праці на ТОВ «СП Юкойл»

Згідно даних рис. 2.3 відмічено приріст середньорічного виробітку на одного працюючого за 2020-2022 роки на 20,81 тис. грн., з 1516,06 тис. грн. у 2020 році до 1536,86 тис. грн. у 2022 році. Середньорічний виробіток одного робітника за аналогічний період зріс 152,30 тис. грн. з 1721,10 тис. грн. у 2020 році до 1873,40 тис. грн. у 2022 році.

Середньоденний виробіток робітника ТОВ «СП Юкойл» зріс за 2020-2022 роки на 293,91 грн. і склав у 2022 році 7640,36 грн., а середньогодинний виробіток при цьому не значно скоротився на 13,23 грн до 979,53 грн.

2.2.3 Аналіз забезпечення та ефективності використання матеріальних ресурсів

Фактором оптимальної забезпеченості ТОВ «СП Юкойл» матеріально-технічними ресурсами є точність та своєчасність розрахунку потреби в них, належно організоване матеріально-технічне їх постачання. Від ефективності управління матеріально-технічним забезпеченням ресурсами значною мірою залежить потреба в оборотних коштах, що вкладаються у виробничі запаси, безперебійність технологічного процесу та вчасне виконання планових завдань. Тому, необхідно провести аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів на ТОВ «СП Юкойл». Для цього розрахуємо питому вагу матеріальних затрат в сукупних операційних затратах (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка питомої ваги матеріальних витрат у собівартості продукції ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Темпи зростання, %
	2020	2021	2022	
1. Матеріальні затрати, тис. грн	250953,7	265075,4	289749,7	115,46
2. Затрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг), тис. грн	338303,7	374275,7	430811,5	127,34
3. Питома вага матеріальних затрат до виробничої собівартості продукції, %	74,18	70,82	67,26	90,67

Згідно даних табл. 2.9 за період з 2020 по 2022 роки на ТОВ «СП Юкойл» відбулось зростання величини використовуваних матеріальних ресурсів на 38796,02 тис. грн, з 250953,7 тис. грн. у 2020 році до 289749,7 тис. грн. у 2022 році. Темп їхнього зростання склав 115,46%. Затрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг) зросли на 92507,8 тис. грн. з 338303,7 тис. грн. у 2020 році до 430811,5 тис. грн. у 2022 році. Темп їхнього зростання склав 127,34%.

Темп зростання затрат на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг) є вищим за темп приросту матеріальних затрат на 11,89%, що можна характеризувати позитивно, адже в результаті відбулось зниження питомої ваги матеріальних витрат у загальній величині витрат з 74,18 % у 2020 році до 67,26% у 2022 році, зниження питомої ваги матеріальних затрат склало 9,33%.

За даними табл. 2.10 проаналізуємо динаміку матеріаловіддачі та матеріаломісткості на ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки.

Таблиця 2.10 – Динаміка матеріаловіддачі та матеріаломісткості ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Темпи зростання, %
	2020	2021	2022	
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг, тис. грн.	462178,9	496744,3	585594,3	126,70
2. Матеріальні затрати, тис. грн.	250953,7	265075,4	289749,7	115,46
3. Матеріаловіддача, грн	1,84	1,87	2,02	109,74
4. Матеріаломісткість, грн	0,54	0,53	0,49	91,13

Дані табл. 2.10 свідчать про покращення рівня використання матеріальних ресурсів на ТОВ «СП Юкойл» упродовж 2020-2022 років. Величина чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг за 2020-2022 роки зросла на 126,70%, а величина матеріальних затрат зросла на 115,46%, що характеризується позитивно, оскільки відбулось зниження питомої ваги матеріальних витрат у доході підприємства.

За даними табл. 2.10 методом підстановок визначимо вплив зміни чистого доходу від реалізації продукції за рахунок матеріальних витрат на матеріаломісткості продукції.

1. Знайдемо вплив зміни величини матеріальних витрат у 2021 році:

$$265075,4/462178,9=0,573;$$

$$0,5735-0,54=0,033.$$

Приріст матеріаломісткості продукції за рахунок зниження величини матеріальних витрат склав 0,033 грн.

Знайдемо вплив зміни величини матеріальних витрат у 2022 році:

$$289749,7/496744,3=0,583;$$

$$0,5833-0,53=0,053$$

Приріст матеріаломісткості продукції за рахунок зниження величини матеріальних витрат склав 0,053 грн.

2. Визначимо вплив зміни показника чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг у 2021 році:

$$0,53-0,5735=-0,043$$

Зниження матеріаломісткості продукції за рахунок приросту показника чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг склав 0,043 грн.

Визначимо вплив зміни показника чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг у 2022 році:

$$0,49-0,583=-0,093$$

Зниження матеріаломісткості продукції за рахунок показника чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг 0,093 грн.

Динаміка показників матеріаловіддачі та матеріаломісткості ТОВ «СП Юкойл» графічно наведена на рисунку 2.4.

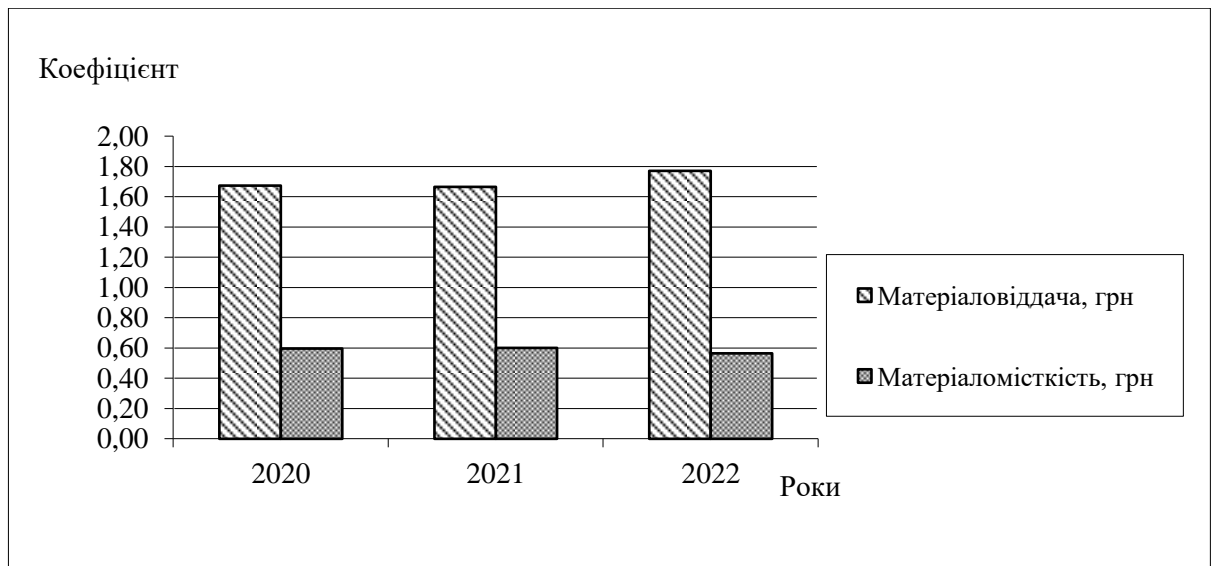

Рисунок 2.4 – Динаміка матеріаловіддачі та матеріаломісткості за 2020-2022 роки на ТОВ «СП Юкойл»

Показник матеріаловіддачі на ТОВ «СП Юкойл» зріс на 16,43%, з 1,84 грн у 2020 році до 2,02 грн у 2022 році. Матеріаломісткість продукції знизилась на 8,87%, з 0,54 грн у 2020 році до 0,49 грн у 2022 році.

Основними чинниками, що сприяють зниженню величини матеріальних витрат у процесі виробництві продукції, відносять: скорочення планованих та позапланових втрат в технологічного процесі виробництва; використання у виробничому процесі більш якісної сировини; оновлення технічного стану основних фондів.

2.3 Аналіз витрат та результатів діяльності ТОВ «СП Юкойл»

Повна собівартість реалізованої продукції є найважливішим показником економічної ефективності виробничої діяльності ТОВ «СП Юкойл». Оскільки від рівня даного показника залежать фінансові результати та фінансовий стан суб'єкта господарювання, конкурентоспроможність продукції, що виготовляється, темпи розширеного відтворення.

Проаналізуємо структуру та динаміку витрат на ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки для чого сформуємо аналітичну табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Склад, структура і динаміка витрат ТОВ «СП Юкойл»

Елементи витрат	Сума, тис. грн			Структура витрат, %		
	2021	2022	відхилення, +,-	2021	2022	відхилення, +,-
Матеріальні витрати	265075	289750	38796	70,82	67,26	-6,92
Витрати на оплату праці	57477	70697	26484	15,36	16,41	3,34
Відрахування на соціальні заходи	12645	15553	5826	3,38	3,61	0,74
Амортизація основних фондів	19724	23452	8578	5,27	5,44	1,05
Інші витрати	19355	31360	12824	5,17	7,28	1,80
Разом операційні витрати у тому числі:	374276	430811	92508	100,00	100,00	0
- змінні витрати	266372	311804	98267	71,17	72,38	9,26
- постійні витрати	107904	119007	-5759	28,83	27,62	-9,26

Згідно даних табл. 2.11 операційні витрати на виробництво реалізованої продукції ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році зросла на 92508,0 тис. грн., (38796+26484+5826+8578+12824) і на кінець року становила у 430811,0 тис. грн. Приріст операційних витрат у 2022 році відбувся за рахунок приросту величини змінних витрати на 98267 тис. грн, їх абсолютна величина зросла на 98267 тис. грн, а частка в структурі витрат на 9,26% до 72,38%. При цьому величина постійних витрат мала зворотну тенденцію, їх величина скоротилась на 5759 тис. грн. і становила на кінець 2022 року 119007 тис. грн. і питома вага відповідно теж скоротилась на 9,26% і становила 27,62%.

Причиною зростання загальної величини операційних витрат ТОВ «СП Юкойл» було: збільшення величини матеріальних витрат на 38796 тис. грн. до 289750 тис. грн., зростання витрат на оплату праці на 26484 тис. грн. до 70697 тис. грн.; збільшення відрахувань на соціальні заходи на 5826 тис. грн. до 15553 тис. грн., зростання величини амортизаційних відрахувань на 8578 тис. грн. до 23452 тис. грн.; збільшення інших витрат на 12824 тис. грн. до 31360 тис. грн.

Структура витрат за 2022 рік на виробництво продукції ТОВ «СП Юкойл» наведено на рис. 2.5.

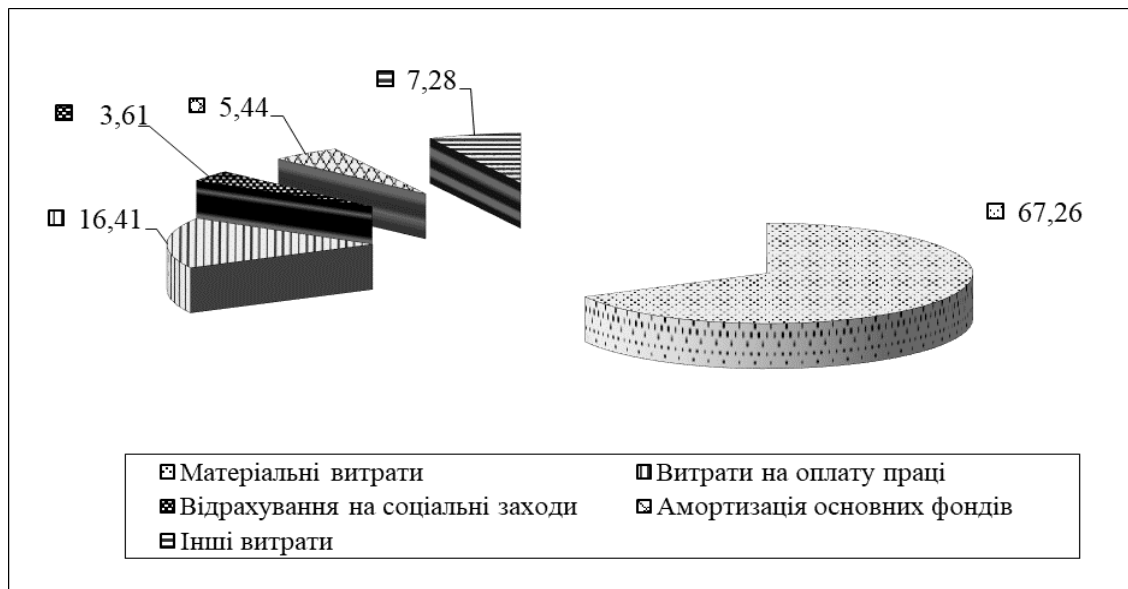

Рисунок 2.5 – Структура операційних витрат ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році

Аналіз структури витрат ТОВ «СП Юкойл» за 2022 рік вказує на такі основні аспекти. Значна частина витрат припадає на матеріальні ресурси 67,26%, що вказує на інтенсивний виробничий процес та високу залежність від постачальників матеріалів. Оптимізація величини матеріальних витрат може бути використана в подальшому дослідженні як резерв підвищення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл».

Витрати на оплату праці становлять 16,41%. Їх питома вага є значно меншою за матеріальні витрати.

Відсоток відрахувань на соціальні заходи становить 3,61%, що являє собою невелику частину загальних витрат.

Амортизація відображає вартість зношування активів на ТОВ «СП Юкойл» становила 5,44 %.

Значний відсоток статті інші витрати 7,28% може бути наслідком зростання адміністративних витрат, витрати на маркетинг, дослідження та розвиток.

Загалом, для оптимізації витрат ТОВ «СП Юкойл» може бути корисною більш детальна аналітика кожної статті витрат та їх взаємозв'язок із загальною стратегією компанії.

Аналіз структури витрат за елементами дає можливість керівництву ТОВ «СП Юкойл» виявити існуючі резерви для можливого зменшення величини операційних витрат. Під час проведення аналізу собівартості реалізованої продукції розглядається обґрунтованість вплив основних чинників на зниження собівартості реалізованої продукції. Як підсумок розробляється система заходів, спрямованих на зменшення собівартості продукції, послуг та робіт.

Зростання рівня витрат у ТОВ «СП Юкойл» призвело до підвищення вартості реалізованої продукції, послуг та робіт, що негативно вплинуло на такі показники, як витрати на 1 гривню доходів, прибуток та рентабельність. Проведемо аналіз витрат на 1 гривню доходів для чого сформуємо аналітичну табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз витрат на 1 гривню доходів на ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Відхилення, + -		
	2020	2021	2022	2021-2020	2022-2021	2022-2020
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг, тис. грн	419947,9	441703,3	513312,3	21755,4	71609,0	93364,4
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	319767,6	354920,8	399451,6	35153,2	44530,7	79684,0
Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн (витратомісткість)	0,76	0,80	0,78	0,04	-0,03	0,02

Упродовж 2021 року на ТОВ «СП Юкойл» зафіксовано збільшення величини витрат на гривню доходів на 0,02 грн., у той час як у 2022 році відзначено зменшення витрат на ту ж саму величину, що призвело до нульового приросту за період з 2020 по 2022 рік. Стаття повної собівартості реалізованої продукції показала зростання на 79684,0 тис. грн. за зазначений період, збільшившись на 35153,2 тис. грн. у 2021 році та на 44530,7 тис. грн. у 2022 році.

Зазначимо, що чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт та послуг зріс на 93364,4 тис. грн. за період з 2020 по 2022 рік. У 2021 році він зріс на 21755,4 тис. грн., а у 2022 році – на 71609,0 тис. грн. Порівнюючи приріст

доходу і витрат, важливо відзначити, що приріст доходу випередив приріст витрат на 13680,45 тис. грн., що свідчить про позитивну динаміку зміни показників на підприємстві.

Прибуток є ключовим показником ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл». Проаналізуємо процес формування прибутку за 2020-2022 роки на ТОВ «СП Юкойл».

Таблиця 2.13 – Аналіз формування прибутку ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік, тис. грн			Темпи зростання, %		
	2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1	2	3	4	5	6	7
1. Чистий дохід від реалізації продукції	419947,9	441703,3	513312,3	105,18	116,21	122,23
2. Собівартість реалізованої продукції	300396,6	333728,3	376556,9	111,10	112,83	125,35

Закінчення таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6	7
3. Валовий прибуток	119551,3	107975,0	136755,5	90,32	126,65	114,39
4. Адміністративні витрати	15659,0	17448,6	19014,5	111,43	108,97	121,43
5. Витрати на збут	3712,0	3743,9	3880,2	100,86	103,64	104,53
6. Повна собівартість реалізованої продукції	319767,6	354920,8	399451,6	110,99	112,55	124,92
7. Фінансовий результат від реалізації продукції	100180,3	86782,5	113860,8	86,63	131,20	113,66
8. Інші операційні доходи	42231,0	55041,0	72282,0	130,33	131,32	171,16
9. Разом чисті доходи від операційної діяльності (пп.1+8)	462178,9	496744,3	585594,3	107,48	117,89	126,70
10. Інші операційні витрати	18536,1	19354,5	31359,9	104,42	162,03	169,18
11. Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток/збиток)	443642,8	477389,8	554234,4	107,61	116,10	124,93
12. Доход від участі в капіталі, інші фінансові доходи, інші доходи	0,0	0,0	0,0	-	-	-
13. Фінансові витрати, витрати від участі в	0,0	13025,0	17250,0	-	132,44	-

капіталі, інші витрати						
14. Фінансовий результат до оподаткування (прибуток/збиток)	443642,8	464364,8	536984,4	104,67	115,64	121,04
15. Чистий фінансовий результат (прибуток/збиток)	101577,7	89744,1	112776,9	88,35	125,67	111,03

Аналіз табличних даних (табл. 5.1) свідчить про покращення фінансово-економічних показників ТОВ «СП Юкойл» у 2020-2022 рр.

Чистий дохід від реалізації продукції має стійку тенденцію до зростання. У 2021 році він зріс на 105,18%, у 2022 році на 116,21%, а загальний його приріст за 2020-2022 роки становив 122,23%. В абсолютному вимірі дохід зріс на 71609,0 тис грн, а його фактична величина на кінець 2022 року 513312,3 тис. грн.

Собівартість реалізованої продукції теж мала тенденцію до зростання. У 2021 році вона зросла на 111,10%, у 2022 році на 112,83%, а загальний її приріст за 2020-2022 роки становив 125,35%, в абсолютному вимірі на кінець 2022 року вона становила 376556,9 тис. грн а її приріст 42828,5 тис грн.

Темпи приросту собівартості реалізованої продукції випереджали темпи приросту чистого доходу (125,35-122,23=3,12%), що негативно відобразилось на прибутковості підприємства. Валовий прибуток зріс на 17204,1 тис. грн але темпи його зростання склали 114,39%, що є значно нижчим за темпи зростання чистого доходу 122,23%.

Фінансовий результат від реалізації продукції у 2021 році знизився на (-13,37%), у 2022 році зріс на 131,20%, загальний його приріст за 2020-2022 роки становив 113,66%. Причиною зниження фінансового результату від реалізації продукції є зростання величини повної собівартості реалізованої продукції. Так у 2021 році вона зросла на 110,99%, у 2022 році на 112,55%, а загальний її приріст за 2020-2022 роки становив 124,92%.

Фінансовий результат від операційної діяльності мав позитивну динаміку. Його приріст у 2021 році склав 107,61%, у 2022 році 116,10%, а за

2020-2022 роки 124,93%, в абсолютному вимірі на кінець 2022 року становив 554234,4 тис. грн. Зростання прибутку від операційної діяльності є наслідком зростання величини інших операційних доходів у 2021 році на 130,33%, у 2022 році на 131,32%, а за 2020-2022 роки на 171,16%.

Чистий прибуток ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році становив 112776,9 тис. грн. Необхідно відмітити, що у 2021 році він зменшився на 11,65% у, в 2022 році зріс на 125,67%. Загальний приріст за 2020-2022 роки склав 111,03%.

Отже, наведені фінансові показники вказують на стійке покращення доходності та прибутковості ТОВ «СП Юкойл» впродовж вказаного періоду.

З метою оптимізації роботи ТОВ «СП Юкойл» впроваджено систему планування рентабельності та прибутковості. Рентабельність, як ключовий показник ефективності, відображає ступінь доходності та вигідності для підприємства. Рентабельність, на відміну від простого прибутку, надає більш повну картину про фінансові результати, враховуючи вкладений капітал та використані ресурси.

Для ТОВ «СП Юкойл» важливо, щоб в результаті реалізації продукції доходи покривали всі витрати підприємства, а також приносили прибуток. Показники рентабельності є ключовою характеристикою фінансового середовища, в якому формується прибуток.

Розглянемо рентабельність діяльності ТОВ «СП Юкойл» для чого сформуємо аналітичну табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз прибутковості та рентабельності ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Рік			Відхилення (+, -)
	2020	2021	2022	
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	419947,9	441703,3	513312,3	93364,4
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	319767,6	354920,8	399451,6	79684,0
3. Вартість капіталу (баланс), тис. грн	196472,0	227372,0	247460,0	50988,0
у т.ч. власного	151616,0	169708,0	197152,0	45536,0
4. Фінансовий результат (прибуток/збиток), тис. грн:				

- від реалізації продукції;	100180,3	86782,5	113860,8	13680,5
- до оподаткування;	123875,2	109444,0	137532,9	13657,7
- чистий	101577,7	89744,1	112776,9	11199,3
5. Рентабельність, %				
- доходу	24,19	20,32	21,97	-2,22
- витрат	31,77	25,29	28,23	-3,53
- капіталу	51,70	39,47	45,57	-6,13
- власного капіталу	67,00	52,88	57,20	-9,79

Аналіз показників фінансової діяльності ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки дозволяє визначити основні тенденції та зробити висновки щодо ефективності діяльності підприємства.

Чистий дохід від реалізації продукції зріс до 513312,3 тис. грн. у 2022 році. Його абсолютний приріст склав 93364,4 тис. грн або 22,24% порівняно з 2020 роком. Це свідчить про позитивну тенденцію реалізації продукції та зростання обсягів виробництва.

За проаналізований період повна собівартість реалізованої продукції зросла до 399451,6 тис. грн у 2022 році. Її фактичний приріст склав 79684,0 тис. грн або 25,0% за 2020-2022 роки.

Загальна вартість капіталу зросла на 50988,0 тис. грн або 25,9% до абсолютного значення 247460,0 тис. грн у 2022 році. Відбулось також збільшення величини власного капіталу на 45536,0 тис. грн., до 197152,0 тис. грн. Відносний приріст показника склав 30,0%, що свідчить про позитивні зміни в структурі капіталу.

Показники результативності фінансової діяльності ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки покращилися. Так, прибуток від реалізації продукції зріс на 13680,5 тис. грн., до 113860,8 тис. грн. Прибуток до оподаткування у 2022 році становив 137532,9 тис. грн., а його абсолютний приріст склав 13657,7 тис. грн. Аналогічну тенденцію відмічено у змінах чистого прибутку. Так, його фактична величина зросла на 11199,3 тис. грн., до 112776,9 тис. грн у 2022 році. Тенденція до зростання прибутковості підприємства свідчить про його успішну виробничу та комерційну діяльність.

Динаміка показників прибутковості ТОВ «СП Юкойл» наведена на рис.

2.6

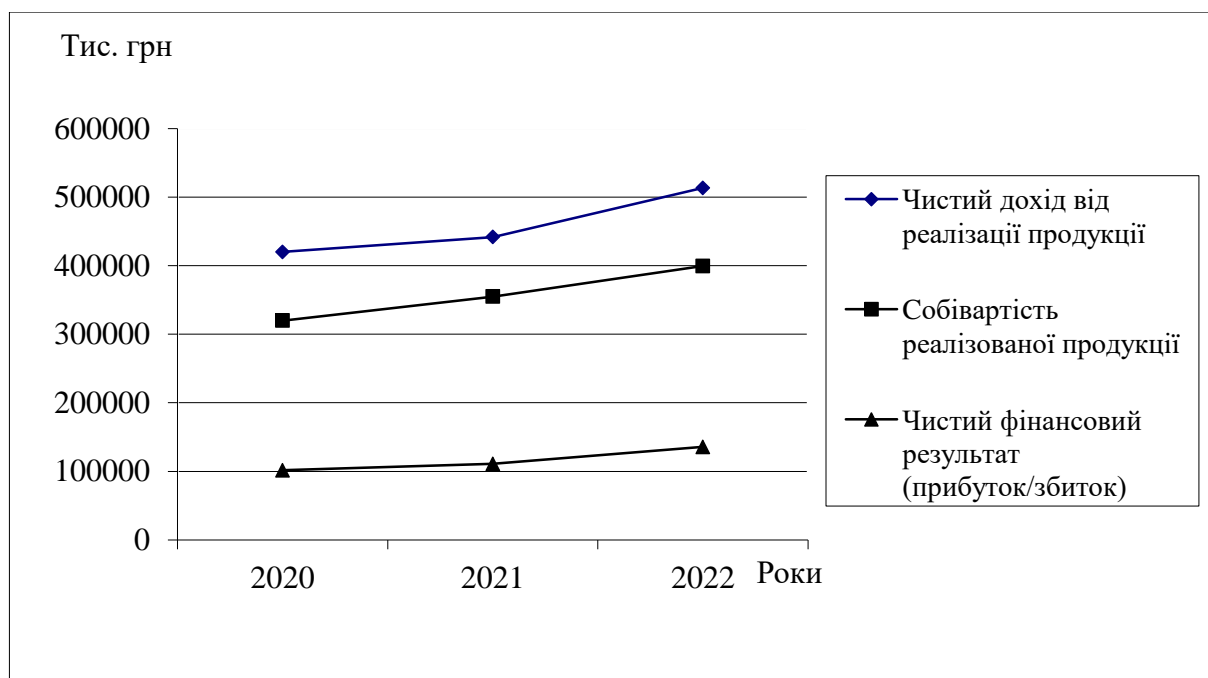

Рисунок 2.6 – Динаміка прибутковості ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки

Показники чистого доходу та собівартості реалізованої продукції ТОВ «СП Юкойл» упродовж 2020-2022 років мали однонаправлену спрямованість, про що свідчить рис. 2.6.

Рентабельність діяльності ТОВ «СП Юкойл» за усіма групами показників наведено на рис. 2.7.

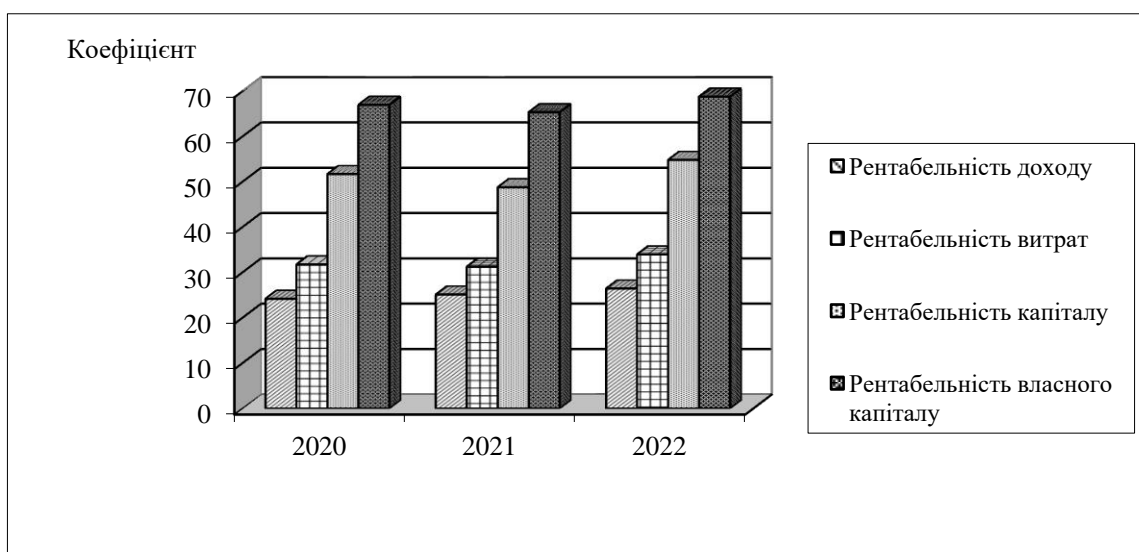

Рисунок 2.7 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «СП
Юкойл» за 2020-2022 роки

Згідно рис. 2.7 та даних таблиці 2.14, рентабельність доходу знизилась на 2,22% в 2021 році порівняно з 2020 роком, але потім незначно підвищилася на 1,65% у 2022 році. Рентабельність витрат відзначилася спадом у 2021 році (на 6,48%), але у 2022 році зросла на 2,94%. Рентабельність капіталу показала спад на 6,13% у 2021 році, але пізніше частково відновилася у 2022 році (на 5,10%). Рентабельність власного капіталу відзначилася значним зниженням у 2021 році (на 9,79%) та відновленням у 2022 році (на 4,32%).

Висновки до розділу 2

Об'єктом дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл». Повне найменування підприємства: Товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл». Скорочене найменування підприємства: ТОВ «СП Юкойл».

Предметом діяльності Товариства є: виробництво та реалізація мастил, олив та технічних рідин

Величина чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, робіт та послуг за 2021 рік зросла на 21755,4 тис. грн, що становило 105,18%, у 2022 році на 71609,0 тис. грн, що у відносному виразі склало 116,21%. Чистий дохід на кінець 2022 року складав 513312,3 тис. грн.

Зростання величини чистого доходу ТОВ «СП Юкойл» позитивно вплинуло на продуктивність праці, а середньооблікової чисельності персоналу негативно на величину доходу, який припадає на одного працюючого.

Показники ефективності використання основних фондів на ТОВ «СП Юкойл» мали різносторонню спрямованість. Фондовіддача у 2021 році знизилась на 0,55 грн з 3,12 грн до 2,57 грн. У 2022 році також відбувся її приріст на 0,14 грн і вона склала на кінець року 2,71 грн. В цілому даний показник знизився на 0,41 грн. Фондомісткість продукції відповідно зросла у 2021 році на 0,09 грн, а у 2022 році на 0,02 грн і на кінець 2022 року склала 0,37 грн.

Показники результативності фінансової діяльності ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки покращилися. Так прибуток від реалізації зріс на 13680,5 тис. грн, до 113860,8 тис. грн. Прибуток до оподаткування у 2022 році становив 137532,9 тис. грн, а його абсолютний приріст склав 13657,7 тис. грн. Аналогічну тенденцію відмічено у змінах чистого прибутку. Так, його фактична величина зросла на 11199,3 тис. грн, до 112776,9 тис. грн у 2022 році. Тенденція до зростання прибутковості підприємства свідчить про його успішну виробничу та комерційну діяльність.

Розділ 3 Заходи щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»

3.1 Регенерація відпрацьованої оливи

Величина матеріальних витрат у структурі витрат ТОВ «СП Юкойл» за 2022 рік становила 289750 тис. грн, а їх питома вага 67,26%. Матеріальні витрати передусім спрямовуються на закупівлю сировини, матеріалів, електроенергію і т.д. Основною сировиною для виробництва олив та мастил є базові оливи та присадки, які підприємство закуповує на стороні. Джерелом базових олив у певній мірі можуть слугувати відпрацьовані нафтові оливи. Наслідки використання відпрацьованих нафтових олив у якості сировини для

виробництва базових олив на ТОВ «СП Юкойл» матиме два аспекти, а саме: економічність та екологічність.

Відпрацьовані нафтові оливи становлять значну екологічну проблему для суспільства, оскільки вони є одні з найрозповсюдженіших техногенних відходів. Відпрацьовані нафтові оливи негативно впливають як атмосферу, так і на гідро- та літосферу. Забруднення гідросфери відпрацьованими нафтовими оливами складає 20% від загального техногенного забруднення і 60% від забруднення усіма нафтопродуктами.

Хімічний склад відпрацьованих олив включає близько 2–4% твердих домішок і води, а також до 10% світлих фракцій нафтопродуктів. Для відновлення їх техніко-експлуатаційних властивостей використовують різноманітні фізичні, фізико-хімічні та хімічні процеси, спрямовані на видалення продуктів старіння та забруднень.

Тривалість експлуатації моторної оливи у двигуні внутрішнього згорання визначається умовами експлуатації автомобіля і, зазвичай, коливається від кількох місяців до року. Упродовж цього часу відбувається постійне перетворення вуглеводневих компонентів оливи у продукти окиснення, такі як кислоти, окисикислоти та смоли.

Процес термоокислювальної регенерації передбачає доокиснення продуктів старіння у жорстких умовах, що призводить до утворення асфальто-смолистих речовин, які відділяються вакуумною перегонкою. Це сприяє зниженню вмісту у відпрацьованих оливах первинних продуктів окиснення та відновленню їхніх експлуатаційних показників.

Дослідження впливу температури, тривалості окиснення, тиску та присутності води на в'язкість і функційні числа оливи важливо для встановлення оптимальних умов процесу термоокислювальної регенерації.

У процесі дослідження використовувалась відпрацьована мінеральна олива з наступними фізико-хімічними характеристиками: кінематична в'язкість $\nu_{50}=21,38$ мм² /с, $\nu_{100}=5,38$ мм² /с; кислотне число 6,98 мг КОН/г; індекс

в'язкості 122; число омилення 116,24 мг КОН/г; естерне число 109,26 мг КОН/г. [15].

Комплексне очищення відпрацьованих нафтових олив включає такі стадії як: коагуляція, адсорбційне очищення, відстоювання, центрифугування та відгін палива. Це спрямовано на повноцінне відновлення властивостей олив та мінімізацію їхнього впливу на навколишнє середовище.

Для оптимального протікання процесу коагуляції пропонуємо використати надзвичайно ефективний деемульгатор Sot, спеціально підібраний для даного типу відпрацьованої оливи. Розчинник у даному випадку використовується не лише для зменшення в'язкості олив, але й для зниження температури підігріву, що значно прискорює процес зневоднення та зменшує енергетичні витрати.

На першій стадії очищення відбуваються такі процеси: коагуляція, центрифугування, відстоювання. У результаті чого досягається високий рівень очищення і ми отримуємо оливу із вмістом води на рівні 0,8%. Це дозволяє значно покращити якість оливи та підготувати її для наступних етапів регенерації.

На другій стадії регенерації відбувається адсорбційне очищення, яке включає додаткове очищення відпрацьованої оливи від води до 0,1% та видалення механічних домішок, смол та асфальтенів. Спеціально впроваджене адсорбційне очищення сприяє не лише збільшенню виходу високоякісної базової оливи, а й підвищує екологічні стандарти процесу. Якщо вміст води у відпрацьованій оливі становить на рівні менше 0,8%, регенерація розпочинається із другої стадії, де відбувається відокремлення води та очищення оливи від асфальтенів, смол та механічних домішок.

Процес центрифугування відпрацьованих олив передбачає ефективне видалення механічних домішок та адсорбенту, які накопичилися внаслідок експлуатації оливи. Відокремлений від олив відпрацьований сорбент утилізують. На цьому ж етапі здійснюється виведення залишкової води, яка була адсорбована на бентоніті та механічних домішках.

На третій, завершальній стадії процесу регенерації застосовують відгін паливних фракцій. Ректифікаційна колона розрахована на відокремлення паливних компонентів з регенованої моторної оливи. В результаті отримують: бензинову фракцію, яка википає при температурі 50–215°C; дизельну фракцію з температурою випаровування 180–350°C; високоякісну регеновану оливу, що відповідає високим технічним стандартам.

У результаті використання процесу регенерації відпрацьованих моторних олив отримуємо важкі фракції нафтопродуктів, легкі фракції нафтопродуктів та оливу, яка відповідає технічним вимогам ТУУ23.2-22340203-044:2011.

Таблиця 3.1 – Порівняння основних параметрів відпрацьованої та регенованої оливи [14, с.35]

Фізико-хімічні властивості	Бракувальний показник	Досліджувана олива після бракування	Значення параметра для оливи після очистки із додаванням присадки
Лужне число, мг КОН/г	$\leq 0,35$	0,72	0,75
Забрудненість, $\tau \text{ см}^{-1}$	1300,00	181,00	27,24
Вміст води, %	$\geq 0,03$	Сліди (<0,03)	Сліди (<0,02)
В'язкість при 100 °C, $\text{мм}^2/\text{с}$	Нижче 15	14,50	15,30
Температура загоряння у відкритому тиглі, °C	Нижче 180,00	179,00	191,01

У таблиці 3.1 наведено порівняння основних параметрів відпрацьованої та регенованої оливи, що підтверджує високу якість та відповідність отриманої продукції стандартам.

З метою підвищення якості відновлених олив та покращення їх характеристик у процесі очищення додавали спеціальні присадки від відомих виробників, таких як: Lubrizol, Exxon Mobil, BASF, Infineum, Afton. Зокрема, використовували американські кондиціонери для олив від цих виробників.

Ці присадки спрямовані на поліпшення різних показників відновленої оливи, зокрема, підвищення рівня рН після очищення. Додавання кондиціонерів

може ефективно коригувати хімічний склад оливи, забезпечуючи не лише високу якість, але й покращені експлуатаційні властивості.

Компанії, які виробляють такі присадки, відомі своїми досягненнями в галузі хімічних розробок для мастил та оливо. Використання їхніх кондиціонерів дозволяє досягти оптимального балансу властивостей відновленої оливи, забезпечуючи необхідні показники якості та стабільність у процесі подальшої експлуатації.

Такий підхід до використання присадок у процесі регенерації відпрацьованих оливо відображає сучасні технології та стратегії управління якістю, спрямовані на досягнення найвищих стандартів у сфері обробки мастильних матеріалів.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для розрахунку лінії з регенерації оливо на ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Одиниці виміру	Значення
1	2	3
Виробнича потужність лінії за годину	тон	3
Планова кількість днів роботи лінії в році	дні	240
Режим роботи лінії	змін	1
Тривалість зміни	год	8
Необхідна чисельність обслуговуючого персоналу; (Чоп)	осіб	4
Година тарифна ставка обслуговуючого персоналу (Тдс)	грн	119,79

Закінчення таблиці 3.2

1	2	3
Вартість лінії регенерації оливо в проектному періоді (Воб)	грн	6870000
Витрати на транспортування лінії(Тв)	%	3
Витрати на монтаж лінії (Мв)	%	3,5
Витрати на пуско-налагоджувальні роботи	%	2
Ставка амортизаційних відрахувань (Ав)	%	10
Витрати на поточний ремонт лінії (Вр)	%	1,5
Витрати на страхування лінії (См)	%	1,5
Енергетична потужність лінії	кВт/год	51,2
Вартість електроенергії за кВт/год	грн	7,12
Коефіцієнт використання енергетичної потужності лінії	-	0,85

Cos c	-	0,8
Вартість тони відпрацьованої оливи	грн	980
Вартість 1 тони базової мінеральної оливи	грн	4470
Вихід регенерованої оливи	%	80%

1. Проведемо розрахунок капітальних затрат на лінію регенерацію відпрацьованої оливи використовуючи наступну формулу:

$$K_{\text{заг}} = K_{\text{н}} + D + Z - L + O_{\text{б}} \quad (3.1)$$

де $K_{\text{заг}}$ – вартість лінії регенерації відпрацьованої оливи (в тому числі витрати на закупівлю, доставку, монтаж та пуско-налагоджувальні роботи);

D – витрати пов'язанні з демонтажем старого устаткування;

Z – попередні витрати;

L – витрати пов'язанні з ліквідацією обладнання;

$O_{\text{б}}$ – приріст величини обігових фондів внаслідок впровадження заходу;

$K_{\text{н}}$ – капітальні витрати на лінію регенерацію відпрацьованої оливи.

1.1 Визначимо величину витрати на доставку та транспортування лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$T_{\text{в}} = 6870000 * 0,03 = 206100 \text{ грн}$$

1.2 Визначимо величину витрат пов'язану з монтажем лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$M_{\text{в}} = 6870000 * 0,035 = 240450 \text{ грн}$$

1.3 Визначимо величину витрат на пуско-налагоджувальні роботи:

$$ПН_{\text{в}} = 6870000 * 0,02 = 137400 \text{ грн}$$

1.4 Визначимо величину загальних капітальних витрат:

$$K_{\text{н}} = V_{\text{об}} + T_{\text{в}} + V_{\text{мр}} + ПН_{\text{в}}$$

$$K_{\text{н}} = 6870000 + 206100 + 240450 + 137400 = 7453950 \text{ грн}$$

2. Визначимо величину поточних змінних витрат за проектом.

2.1 Витрати на електроенергію визначимо за формулою:

$$V_e = (M_o \cdot T_q \cdot T_{zm} \cdot C_{тар} \cdot K \cdot T) / \text{Cos } c \quad (3.2)$$

де M_o – енергетична потужність, кВт/год;

T_q – термін роботи лінії регенерації відпрацьованої оливи за зміну;

T_{zm} – кількість змін роботи лінії регенерації відпрацьованої оливи за добу;

$C_{тар}$ – вартість 1 кВт/год електроенергії, грн;

K – коефіцієнт використання потужності лінії регенерації відпрацьованої оливи;

T – кількість днів роботи лінії регенерації відпрацьованої оливи протягом року.

Розрахуємо витрати на електроенергію:

$$V_e = (51,2 \cdot 8 \cdot 1 \cdot 7,12 \cdot 0,85 \cdot 240) / 0,8 = 743669,8 \text{ грн}$$

2.2 Визначимо величину витрати на основну заробітну плату персоналу, що обслуговує лінію регенерації відпрацьованої оливи:

$$ЗП_o = 4 \cdot 119,79 \cdot 8 \cdot 21 \cdot 12 = 965986,5 \text{ грн}$$

2.3 Визначимо величину нарахувань на основну заробітну плату персоналу, що обслуговує лінію регенерації відпрацьованої оливи, за існуючої ставки – 22%:

$$Н_{зп} = 965986,56 \cdot 0,22 = 212517,0 \text{ грн}$$

2.4 Визначимо величину витрати на утримання і експлуатацію лінії регенерації відпрацьованої оливи:

2.4.1 Визначимо величину амортизаційних нарахувань лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$A_b = 7453950 \cdot 0,1 = 745395,0 \text{ грн}$$

2.4.2 Визначимо величину витрати на поточний ремонт обладнання:

$$V_{пр} = 7453950 \cdot 0,01 = 74539,5 \text{ грн}$$

2.4.3 Визначимо величину витрат пов'язану зі страхуванням лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$C_t = 7453950 \cdot 0,015 = 111809,3 \text{ грн.}$$

2.4.4 Визначимо величину потреби в сировині для завантаження наявних виробничих потужностей:

$$C=3*8*240=5760 \text{ тон}$$

2.4.5 Визначимо величину витрат на сировину:

$$V_c=980*5760=5644800,0$$

3. Загальна величина витрат:

$$3B=7453950+743669,8+965986,5+212517,0+745395,0+74539,5+111809,3+5644800,0= 15952667,1 \text{ грн}$$

4 Визначимо обсяг отриманої регенерованої оливи

$$O_p=5760*0,8=4608 \text{ тон}$$

4.1 Визначимо величину доходу від експлуатації лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$D=4470*4608=20597760 \text{ грн}$$

5 Прибуток від проекту складе

$$PP=20597760-15952667,1=4645092,9 \text{ грн}$$

5.1 Чистий прибуток

$$ЧПР=4645092,9*(1-0,18)=3808986 \text{ грн}$$

6 Термін окупності лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$T_{ок}=7453950/3808986=1,95 \text{ року.}$$

3.2 Впровадження автономної системи опалення

Відпрацьована моторна олива є цінним енергетичним ресурсом, з якого можна отримати надзвичайно дешеву теплову енергію. Ця енергія вважається практично безкоштовною, адже відпрацьовану оливу необхідно утилізувати, що створює проблему для підприємств. Утилізація призводить до додаткових витрат передусім на транспорт, тару, а в разі завдання збитків навколишньому середовищу ще й на штрафи.

Для отримання теплової енергії з відпрацьованих олив їх спочатку змішували з дизельним паливом, у результаті спалювання такої суміші отримували значну економію на опаленні. Поступово технологія змінилась і відпрацьовану оливу стали використовувати як основне паливо. Розробники пальників швидко досягли значних показників ефективності опалювальних пристроїв, довівши ККД до 90%. У результаті спалювання одного літра відпрацьованої оливи отримують 10-11 кВт тепла за годину, що еквівалентно звичайному дизельному паливу. Якщо сировину перед цим технологічно очистити до стану пічного палива, то енергоефективність зростає ще на 20-25%. Ціна відпрацьованої оливи значно нижче дизельного палива, для багатьох вона є безкоштовною, що дозволяє її використовувати для виробництва теплової енергії зі значною економічною вигодою.

У процесі спалювання відпрацьованої оливи виділяється різна кількість тепла, оскільки технічні характеристики палива значно залежать від його походження та фізичного складу. Визначальними фізико-хімічними параметрами, які впливають на ефективність та зручність використання є такі: щільність, в'язкість, температура загоряння, температура застигання за мінусових температур, зольність, вміст води, наявність інших речовин.

Зазначені характеристики визначають якість та придатність відпрацьованої оливи як альтернативного джерела енергії для опалення. Їх необхідно враховувати при виборі та експлуатації опалювальних систем.

Вибір обладнання для опалення зазвичай визначається потребами опалюваних приміщень та тепловтратами, які необхідно компенсувати. За цих умов обирають потужність теплогенератора відповідно до об'єму приміщення із урахуванням тепловтрат.

Котли на відпрацьованій оливі є ефективним рішенням для обігріву великих приміщень та можуть використовуватися як у промисловості, так і в житловому будівництві.

Важливою альтернативою є котли, які працюють на відпрацьованій моторній оливі. Вони ефективно можна використовувати для промислових потреб, де цехові приміщення можуть бути об'єднані з офісними.

Як зазначалось у розділі 3.1, внаслідок регенерації відпрацьованої моторної оливи можна отримати 80% відновленої базової оливи. Маса переробленої відпрацьованої оливи складає 5760 тон, маса регенованої оливи 4608 тон. Технологія регенерації відпрацьованої оливи дозволяє виокремити важкі та легкі вуглеводні, механічні домішки та воду, масова частка цих речовин складе $5760-4608=1152$ тон за рік. Побічні продукти важкі та легкі вуглеводні є сировиною для виробництва пічного палива. Прогнозований вихід пічного дизельного палива становитиме $1152*0,7=806,4$ тон за рік. Саме наявність значних обсягів останнього обумовлює використання його в якості джерела тепла для обігріву адміністративно-торгового корпусу.

Таблиця 3.3 – Вихідні дані для розрахунку автономної системи опалення на ТОВ «СП Юкойл»

Показник	Одиниці виміру	Значення
1	2	3
Вартість 1 Гкал концерн “Міські теплові мережі” м. Запоріжжя,	грн	1481,07
Теплотворна здатність пічного дизельного палива	Гкал/тонн	6,3
Витрати Гкал. на опалення м ² площі	Гкал/м ²	0,147
Площа адміністративно- торговельного корпусу	м ²	900
Вихід дизельного пічного палива	тон	864
Тривалість опалювального періоду	місяців	6
ККД котла	%	75
Необхідна чисельність обслуговуючого персоналу; (Чоп)	осіб	0,5

Закінчення таблиці 3.3

1	2	3
Година тарифна ставка обслуговуючого персоналу (Тдс)	грн	119,79
Вартість котельного обладнання в проектному періоді (Воб)	грн	337000
Витрати на транспортування лінії(Тв)	%	5
Витрати на монтаж лінії (Мв)	%	5
Витрати на пуско-налагоджувальні роботи	%	3
Ставка амортизаційних відрахувань (Ав)	%	10
Витрати на поточний ремонт і обслуговування (Вр)	%	2,5
Витрати на страхування (См)	%	1,5

Енергетична потужність циркуляційного насосу	кВт/год	0,8
Вартість електроенергії за кВт/год	грн	7,12
Коефіцієнт використання енергетичної потужності обладнання	-	0,85
Cos c	-	0,8

1. Визначимо необхідну кількість тепла для опалення адміністративно-торговельного комплексу упродовж опалювального періоду:

$$980 * 0,147 * 6 = 864,36 \text{ Гкал}$$

2. Визначимо вартість опалення від системи централізованого опалення концерн «Міські теплові мережі» у м. Запоріжжя:

$$864,36 * 1481,07 = 1280177,7 \text{ грн}$$

3. Визначимо необхідну кількість дизельного пального палива для опалення адміністративно-торговельного комплексу упродовж опалювального періоду:

$$864,36 / 6,3 * 0,75 * 6 = 617,4 \text{ тон}$$

4. Проведемо розрахунок капітальних затрат на обладнання котельні, використовуючи формулу (3.1).

4.1 Визначимо величину витрати на доставку та транспортування обладнання для котельні:

$$T_v = 337000 * 0,05 = 16850 \text{ грн}$$

4.2 Визначимо величину витрат пов'язану з монтажем лінії регенерації відпрацьованої оливи:

$$M_v = 337000 * 0,05 = 16850 \text{ грн}$$

4.3 Визначимо величину витрат на пуско-налагоджувальні роботи:

$$P_{Hv} = 337000 * 0,03 = 10110 \text{ грн}$$

4.4 Визначимо величину загальних капітальних витрат на облаштування котельні:

$$K_n = V_{ob} + T_v + M_v + P_{Hv}$$

$$K_n = 337000 + 16850 + 16850 + 10110 = 380810 \text{ грн}$$

5. Визначимо величину поточних змінних витрат на облаштування котельні.

5.1 Визначимо витрати на електроенергію за формулою (3.2):

$$Ve=(0,8*8*3*7,12*0,85*146)/0,8 =21206,2 \text{ грн}$$

5.2 Визначимо величину витрати на основну заробітну плату обслуговуючого персоналу:

$$ЗПо=0,5*119,79*8*21*6 = 60374,2 \text{ грн}$$

5.3 Визначимо величину нарахувань на основну заробітну плату обслуговуючого персоналу, за існуючої ставки – 22%:

$$Нзп=60374,16 *0,22 =13282,3 \text{ грн}$$

5.4 Визначимо величину витрати на утримання і експлуатацію котельні:

5.4.1. Визначимо величину амортизаційних нарахувань котельні:

$$Ан=380810*0,1 =38081,0 \text{ грн}$$

5.4.2. Визначимо величину витрати на поточний ремонт обладнання:

$$Пр=380810*0,025=9520,2 \text{ грн}$$

5.4.3. Визначимо величину витрат пов'язану зі страхуванням обладнання котельні:

$$Ст=380810*0,015=5712,2 \text{ грн.}$$

6. Загальна величина витрат:

$$ЗВ=380810+21206,2+60374,2+13282,3+38081,0+9520,2+5712,2 = 528986,1$$

грн.

7. Визначимо величину економічного ефекту:

$$Е_e=1280177,7-528986,1=751191,6 \text{ грн}$$

8. Розрахуємо термін окупності запропонованого заходу:

$$Т_{ок}=528986,1/1280177,7=0,4 \text{ року (5 місяців).}$$

3.3 Збільшення працездатності і продуктивності праці внаслідок створення сприятливих умов праці

Створення сприятливих умов праці на ТОВ «СП Юкойл» є ключовим аспектом успішної його діяльності. Це важливо не лише для забезпечення здоров'я робітників, але й для підвищення працездатності, продуктивності та

зменшення плинності кадрів. Створення оптимальних умов праці відіграє важливу роль у покращенні дисципліни на виробництві і забезпеченні стабільності в компанії.

Здоров'я та безпека працівників є пріоритетним завданням. Запровадження заходів, спрямованих на поліпшення умов праці, сприяє зменшенню рівня виробничого травматизму, професійних захворювань та на зниження плинності кадрів. Зменшення частоти виходу працівників через негативні умови праці свідчить про поліпшення робочого середовища та задоволеність працівників.

Регулярний моніторинг цих показників дозволяє оцінювати ефективність упроваджених заходів та розробляти стратегії подальших поліпшень. Оцінка умов праці повинна враховувати не лише формальні стандарти, але й думку та відчуття працівників. Здійснення анкетування та збір фідбеку від робочої сили дозволяє виявити потреби та проблеми, що потребують уваги.

Однією з таких проблем була низька температура під час опалювального періоду в адміністративно-торговельному корпусі. Тому, встановлення автономної котельні, яка використовує у якості джерела енергії продукт регенерації оливи пічне дизельне паливо, мала не лише економічний ефект, який розглянуто в розділі 3.2, а ще й ергономічний. Так температура в адміністративно-торговельному корпусі підвищилась з 15-16 °С, при централізованому опаленні до 20-21 °С.

Вплив покращення температурного режиму в адміністративно-торговельному корпусі ТОВ «СП Юкойл» матиме такі наслідки:

1. Збільшення продуктивності праці:

Комфортні робочі умови. Оптимальний температурний режим в адміністративно-торговельному корпусі створює комфортне середовище для працівників, що може впливати на їхню ефективність та продуктивність.

Підвищення концентрації. Відсутність перепадів температур сприяє підвищенню концентрації працівників, які в свою чергу, більш якісно та продуктивно виконують свої обов'язки.

2. Зменшення рівня захворюваності:

Профілактика захворювань. Контрольований температурний режим сприяє зменшенню ризику захворювань, пов'язаних з перепадами температур, таких як: застуди, грип та інші захворювання дихальних шляхів.

Підтримка імунітету. Комфортні умови сприяють зміцненню імунітету працівників, що впливає на їхню загальну стійкість до інфекційних захворювань.

3. Покращення використання основних засобів:

Збереження енергоресурсів. Оптимізація температурного режиму може призвести до раціонального використання енергії, зокрема, систем опалення та кондиціонування, що сприяє економії коштів та ресурсів.

Збереження обладнання. Постійний температурний контроль сприяє подовженню терміну служби обладнання та інфраструктури, зменшуючи витрати на їхню експлуатацію та обслуговування.

4. Підвищення задоволення працівників:

Стимулювання робочого ентузіазму. Забезпечення оптимальних температурних умов сприяє покращенню загального благополуччя працівників та їхнього задоволення роботою.

Збільшення лояльності. Зменшення дискомфорту від екстремальних температурних умов може позитивно впливати на лояльність працівників та їхню готовність залишатися у компанії.

Враховуючи ці фактори, покращення температурного режиму в адміністративно-торговельному корпусі призводить до комплексного підвищення ефективності працівників та оптимізації використання основних засобів, що, в свою чергу, вигідно як підприємству, так і його персоналу.

Таблиця 3.4 - Вихідні дані для розрахунку.

Показник	Одиниці виміру	Значення
1. Питома вага тривалості фази підвищеної працездатності в загальному фонді робочого часу:	%	
- до покращення температурного режиму		0,39
- після покращення температурного режиму		0,61
2. Питома вага працівників адміністративно-	%	14,1

торгового корпусу в загальній чисельності працівників підприємства		
3. Величина умовно-постійних витрат в загальній величині витрат	тис. грн	122830,7

Визначаємо економічний ефект від впровадження заходу:

1. Приріст продуктивності праці внаслідок впровадження заходу:

$$\Pi = \frac{p' - p}{p + 1} \cdot K_{\Pi} \cdot 100, \quad (3.3)$$

де Р (Р') – питома вага тривалості фази підвищеної працездатності в загальному фонді робочого часу до втілення (після втілення) заходу;

K_{Π} – коефіцієнт, який відображає приріст продуктивності праці, обумовленої функціональним станом організму людини в різних умовах праці (0,22):

$$\Pi = \frac{0,61 - 0,39}{0,39 + 1} \cdot 0,22 \cdot 100 = 3,48\%$$

приріст ПП по підприємству, %

$$\Delta \text{ПП} = 3,38 \cdot 0,141 = 0,476\%$$

2. Приріст обсягу реалізації продукції внаслідок зростання продуктивності праці за формулою:

$$\Delta P = \text{ЧП} \cdot V_{\Pi} \cdot \frac{\Delta \text{ПП}}{100} \quad (3.4)$$

де ЧП – чисельність працюючих

V_{Π} – виробіток на одного працюючого

$\Delta \text{ПП}$ – приріст продуктивності праці

$$\Delta P = 334 \cdot 1536,9 \cdot \frac{0,476}{100} = 3906,55 \text{ тис. грн}$$

3. Економія по адміністративно-торговому корпусі на умовно-постійних витратах (грн) визначається за формулою:

$$E_{cy} = Y \cdot \frac{P_2 - P_1}{P_1}, \quad (3.5)$$

де P_2 обсяг реалізації після впровадження заходу

P_1 обсяг реалізації до впровадження заходу

Y – річна сума умовно-постійних витрат в собівартості продукції, грн.

$$E_{cy} = 122830,7 \cdot \frac{517218,85 - 513312,3}{513312,3} = 927,74 \text{ тис. грн}$$

4. Річний економічний ефект, грн:

$$E_p = 3906,55 + 927,74 = 4834,29 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, створення сприятливих умов праці має важливий вплив на загальну ефективність функціонування підприємства, забезпечуючи при цьому, як фізичне так і психологічне благополуччя працівників.

Таблиця 3.5 – Рекомендовані заходи щодо підвищення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл»

№ з/п	Назва заходу	Зміст заходу	Очікуваний результат
1	Регенерація відпрацьованої оливи.	Використання лінії з доокислення відпрацьованих олив до утворення асфальто-смолистих речовин і відділення їх вакуумною перегонкою. В	Досягається екологічний ефект – утилізація та повторне використання відпрацьованої оливи Приріст чистого прибутку складе

		процесі регенерації отримуємо базову оливу яка відповідає технічним вимогам ТУУ23.2-22340203-044:2011	3808986 грн. Термін окупності проекту 1,95 року.
2	Впровадження автономної системи опалення.	Внаслідок регенерації відпрацьованої оливи, захід 1, одержують базову оливу та асфальто-смолисті речовин і легкі вуглеводні, які є джерелом для виробництва рідкого пічного палива. Суть заходу використання відходів переробки відпрацьованих олив для отримання теплової енергії – опалення адміністративно-торгового корпусу.	Досягається екологічний ефект – утилізація продуктів регенерації відпрацьованих олив. Зниження витрат на опалення адміністративно-торгового корпусу на 751191,6 грн. Термін окупності проекту 0,4 року (5 місяців)
3	Збільшення працездатності і продуктивності праці внаслідок створення сприятливих умов праці.	Внаслідок впровадження автономної системи опалення захід 2, температура в адміністративно-торговому корпусі підвищилась з 15-16 °С, при централізованому опаленні до 20-21 °С. Що в значній мірі покращило ергономічні умови праці в опалювальний період.	Збереження здоров'я працівників, збільшення їх працездатності і продуктивності праці, зменшення плинності кадрів, покращення трудової дисципліни, ентузіазму, відданості і лояльності підприємству. Приріст продуктивності праці за рахунок подовження фази підвищеної трудової активності на 0,476%. Приріст обсягу реалізації продукції на 3906,55 тис грн. Економія на умовно-постійних витратах 927,74 тис. грн. Річний економічний ефект заходу 4834,29 тис. грн.

Висновки за розділом 3

В даному розділі пропонуються заходи для покращення ефективності та ресурсозбереження ТОВ «СП Юкойл». Одним з таких заходів є використання

лінії з доокислення відпрацьованих олив для отримання асфальто-смолистих речовин та їх відділення вакуумною перегонкою. Цей процес регенерації дозволяє отримати базову оливу, що відповідає технічним вимогам, а також матиме ще й екологічний ефект – утилізація та повторне використання відпрацьованої оливи.

У результаті впровадження цього заходу передбачається приріст чистого прибутку на суму 3808986 грн і його термін окупності складе 1,95 року.

Ще одним заходом є впровадження автономної системи опалення, яке використовує відходи регенерації відпрацьованих олив. Це рішення спрямоване на забезпечення теплової енергії для опалення адміністративно-торгового корпусу. За цих умов досягається і екологічний ефект шляхом утилізації продуктів регенерації відпрацьованих олив.

Зниження витрат на опалення адміністративно-торгового корпусу планується на 751191,6 грн, а термін окупності проекту – всього 0,4 року (5 місяців).

Третім заходом є вдосконалення умов праці шляхом збільшення температури в адміністративно-торговому корпусі, що значно покращить ергономіку робочого середовища. Це сприятиме збереженню здоров'я працівників, підвищенню їх працездатності і продуктивності праці, а також призведе до зменшення плинності кадрів.

У результаті впровадження цього заходу передбачається приріст продуктивності праці, збільшення обсягу реалізації продукції, економія на умовно-постійних витратах і річний економічний ефект у розмірі 4834,29 тис. грн.

Висновки

Категорія ефективності відображає характеристику потенційних можливостей підприємства та його здатність досягати визначеного рівня

результативності. Висока ефективність функціонування підприємства свідчить про його можливість здійснювати власну діяльність краще ніж конкуренти, що дає можливість підприємству генерувати прибуток і забезпечувати стійке становище на ринку.

В економічній літературі існують різноманітні підходи до формулювання критеріїв ефективності, таких як:

- максимізація результату при оптимальних витратах;
- максимізація результату при мінімізації витрат;
- максимізація результату на одиницю витрат;
- мінімізація витрат на одиницю результату.

Оскільки основною метою підприємницької діяльності в умовах ринкової конкуренції є досягнення прибутку, ключовим критерієм економічної ефективності є максимізація прибутку на одиницю витрат капіталу чи інших ресурсів.

Розрахунок ефективності може базуватися на прямих та зворотних показниках. Прямі показники визначаються як відношення результату до витрат, вказуючи на рівень результативності діяльності. Зворотні показники, навпаки, визначаються як відношення витрат до результату і вищий рівень зворотного показника свідчить про меншу ефективність.

Отже, розуміння та застосування критеріїв ефективності визначають успіх підприємства на ринку та його здатність досягати позитивних фінансових результатів.

Базою дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «СП Юкойл».

Величина чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, робіт та послуг, в діючих цінах за 2021 рік зросла на 21755,4 тис. грн, що становило 105,18%, у 2022 році на 71609,0 тис. грн, що у відносному виразі склало 116,21%. Чистий дохід на кінець 2022 року складав 513312,3 тис. грн. У цілому упродовж 2020-2022 років чистий дохід підприємства зріс на 93364,4 тис. грн. Приріст даного показника мав позитивний вплив на решту техніко-економічних

показники діяльності ТОВ «СП Юкойл». Позитивний вплив на даний процес мало: зростання обсягів реалізації олів на 103,506,1 тис. грн; приріст обсягів реалізації мастил на 1465,7 тис. грн. Негативно вплинуло скорочення обсягів надходжень від реалізації технічних рідин на (-11607,5) тис. грн.

Обсяги реалізації олів зростали впродовж 2021-2022 років, у 2021 році на 105,59%, а у 2022 році на 124,83%. Темпи приросту реалізації мастил у 2021 році склали 130,35%. У 2022 році темпи їх зниження склали (-21,46)%. Темпи приросту реалізації технічних рідин були спадними у 2021 році (-46,33)%, а у 2022 році вони зросли на 120,3%.

Зростання величини чистого доходу ТОВ «СП Юкойл» позитивно вплинуло на продуктивність праці. Зростання ж середньооблікової чисельності персоналу негативно вплинуло на величину доходу, який припадає на одного працюючого. Так виробіток на одного працюючого у 2021 році скоротився на 286,25 тис. грн. У 2022 році даний показник знизився на 43,08 тис. грн і на кінець періоду становив 1536,9 тис. грн, Виробіток на одного робітника знизився у 2021 році на 272,36 тис. грн, а в 2022 році зріс на 27,18 тис. грн і склав 2137,2 тис. грн.

Вартість основних фондів ТОВ «СП Юкойл» у 2022 році знизилась на 13100 тис. грн, і становила на кінець року 94956,0 тис. грн. Вибуття основних фондів відбулось за статтями будівлі споруди та передавальні пристрої та автомобільний транспорт, меблі, прилади та інструменти.

Показники ефективності використання основних фондів на ТОВ «СП Юкойл» мали різносторонню спрямованість. Фондовіддача у 2021 році знизилась на 0,55 грн з 3,12 грн до 2,57 грн, у 2022 році також відбувся її приріст на 0,14 грн і вона склала на кінець року 2,71 грн, вцілому даний показник знизився на 0,41 грн. Фондомісткість продукції відповідно зросла у 2021 році на 0,09 грн, а у 2022 році на 0,02 грн і на кінець 2022 року склала 0,37 грн.

Темп зростання затрат на виробництво реалізованої продукції є вищим за темп приросту матеріальних затрат на 11,89%, що можна характеризувати

позитивно, адже в результаті відбулось зниження питомої ваги матеріальних витрат у загальній величині витрата з 74,18 % у 2020 році до 67,26% у 2022 році, зниження питомої ваги матеріальних затрат склало 9,33%.

Показники результативності фінансової діяльності ТОВ «СП Юкойл» за 2020-2022 роки покращилися. Так, прибуток від реалізації зріс на 13680,5 тис. грн, до 113860,8 тис. грн. Прибуток до оподаткування у 2022 році становив 137532,9 тис. грн, а його абсолютний приріст склав 13657,7 тис. грн. Аналогічну тенденцію відмічено у змінах чистого прибутку. Його фактична величина зросла на 11199,3 тис. грн, до 112776,9 тис. грн у 2022 році. Тенденція до зростання прибутковості підприємства свідчить про його успішну виробничу та комерційну діяльність.

З метою покращення ефективності діяльності ТОВ «СП Юкойл» нами пропонуються такі заходи:

1. Регенерація відпрацьованої оливи. В результаті проведення заходу очікується приріст чистого прибутку 3808986 грн. Термін окупності проекту 1,95 року.

2. Впровадження автономної системи опалення. У результаті проведення заходу очікується зниження витрат на опалення адміністративно-торгового корпусу на 751191,6 грн. Термін окупності проекту 0,4 року (5 місяців)

3. Збільшення працездатності і продуктивності праці внаслідок створення сприятливих умов праці. У результаті проведення заходу очікується приріст продуктивності праці за рахунок подовження фази підвищеної трудової активності на 0,476%, приріст обсягу реалізації продукції на 3906,55 тис грн, економія на умовно-постійних витратах 927,74 тис. грн.

Перелік джерел

1. Grafton R. Q. Private property and economic efficiency: a study of a common-pool resource / R. Q. Grafton, D. Squires, K. J. Fox // Journal of Law and Economics. – 2000. – Vol. 43, No. 2, – P. 679-714.
2. Андрійчук, В. Г. Економіка аграрних підприємств / за ред. В. Г. Андрійчука. – Львів: Світ, 2008. – 285 с.
3. Балджи М.Д., Допіра І.А., Однолько В.О. Економіка та організація торгівлі: навч. посіб. / [М.Д. Балджи, І.А. Допіра, В.О. Однолько] Київ: Кондор, 2017. 368 с
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник / [І.М. Бойчик, П.С. Харів, М.І. Хопчан, Ю.В. Піча]. – К.: Каравела, 2001. – 298 с.
5. Білецька К. Ю. Сутність категорії "Економічна ефективність виробництва" / К. Ю. Білецька // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2021. – Вип. 150. – С. 74-81.
6. Братанич М. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів / М. В. Братанич, Т. В. Полозова // Економіка промисловості. – 2020. – № 4. – С. 153-155.
7. Говорушко Т. А. Ефективність як економічна категорія / Т. А. Говорушко // Наукові праці НУХТ. – 2017. – № 20. – С. 74– 76.
8. Гупало А. О. Визначення змісту понять: «ефект», «ефективність» та «результативність» / А. О Гупало // Проблеми формування нової економіки XXI століття : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 груд. 2022 р. : у 3 т. – Дніпро – С. 6-9.
9. Економіка підприємства: Підручник. / [Покропивний С.Ф., Грещак М. Г., Колот В. М., Наливайко А. П., Сай В. М., Соболь С М, Федонін О. С, Швиданенко Г. О.]; за ред. С.Ф. Покропивного. [2-е вид. перероб. та доп]. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.
10. Ємець Ю. Г. Економічна ефективність як основа конкурентоспроможності підприємства / Ю. Г. Ємець // Вісник Національного

університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2021. – № 769. – С. 156-160.

11. Капінус Л. В. Теоретичні основи сучасної концепції продуктивності / Л. В. Капінус // Наукові праці НУХТ. – 2022. – № 22. – С. 116-119.

12. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник / І. В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. - 679 с.

13. Косянчук Т. Ф. Результативність діяльності підприємства та її діагностика / Т. Ф. Косянчук, Ю. Г. Галкіна // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 3. – Т. 1. – С. 121-124.

14. Корчак Б. О., Гринишин О. Б., Червінський Т. І., Пиш'єв С. В. Функціонально-вартісний аналіз методів регенерації відпрацьованих мінеральних моторних олів / Б. О. Корчак, О. Б. Гринишин, Т. І. Червінський, С. В. Пиш'єв // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка", розділ Хімія, технологія та застосування речовин - 2021. – том 4 №2 с. 33-39 № 761

15. Кравченко Х. В. Сутність економічної категорії ефективності та визначення її на транспорті / Х. В. Кравченко // Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Проблеми економіки транспорту. – 2022. – Вип. 8. – С. 48-55.

16. Літвінова В. О. Економічна ефективність: сутність та форми / В. О. Літвінова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2020. – № 2. – С. 43-45.

17. Мацибора, В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / Мацибора В. І., Збарський В. К. – К. : Каравела, 2008. - 312 с.

18 Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття "ефективність" / Т. С. Морщенок, О. М. Біляк // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2019. – Вип. 1. – С. 7-13.

19. Полегенька М. А. Теоретична сутність економічної категорії "ефективність" / М. А. Полегенька // Агросвіт. – 2021. – № 10. – С. 69-74.94.

20. Перерва П. Г. Управління інноваційною діяльністю // Маркетинг: Підручник / О. А. Старостіна, Н. П. Гончарова, Є. В. Крикавський, та ін., за ред. О. А. Старостіної. – К. : Знання, 2009. – 1070 с.

21. Черненко, С. К. Природа основних фондів: монографія / С. К. Черненко. – Рівне, 2006. – 84 с.

22. Череп А. В. Ефективність як економічна категорія / А. В. Череп, Є. М. Стрілець // Ефективна економіка. – 2022. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_26

23. Чорна І. О. Ефективність використання основних виробничих фондів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://firearticles.com/economikapidpnyemstv/94-efektivnist-vikoristannya-osnovnix-virobnichixfondiv-ta-rozrobka-propozicij>

24. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Стратегічне управління: Навч. посібник / З. Є. Шершньова, С.В. Оборська – К.: КНЕУ, 1999. – 384 с.

25 Щербатюк В. В. Суть ефективності як економічної категорії / В. В. Щербатюк // Економіка і організація управління. – 2022. – № 4 – С. 390-395.